

Razvedeno dijete

**Vodič i radna bilježnica
za ostvarivanje sporazumnog roditeljstva**

UDRUGA
dijeterazvod
www.udruga-dijete-razvod.hr

Razvedeno dijete

Vodič i radna bilježnica za ostvarivanje sporazumnog roditeljstva

Udruga Dijete-razvod

uz potporu Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba

prosinac 2011.

ZAHVALA

Ova je radna bilježnica napisana i tiskana uz potporu Gradskog ureda za socijalnu skrb i osobe s invaliditetom Grada Zagreba.

Zahvaljujemo i svim volonterima i roditeljima koji su nam pomogli u radu i prikupljanju podataka koji se u ovoj radnoj bilježnici navode kako bi rasvijetlili stvarno stanje stvari i omogućili uvid bez kojega se ništa ne može poboljšati.

Impressum

Naslov:

Razvedeno dijete
Vodič i radna bilježnica za ostvarivanje sporazumnog roditeljstva

Naklada: 2000

Urednica:
Dr sc. Ljerka Pašiček

Autori:
Prijatelji, članovi i korisnici Udruge Dijete-razvod

Jezična obrada:
Kramer i Kramer d.o.o., Zagreb

Izdavač:
Udruga Dijete-razvod, Zagreb
www.udruga-dijete-razvod.hr

ISBN: 978-953-55890-2-0

Tisak: Grafika Hrašće

Sadržaj:

1. Uvod	2
2. Okolnosti koje vaše dijete štite od negativnih posljedica razvoda	3
3. Okolnosti koje pogoduju tome da vas i vašu obitelj dijete odbaci – otuđenju vašeg djeteta	6
4. Roditelji koji su se uspješno oduprli otuđenju djeteta – mnogi su uspjeli i sud uvjeriti u nužnost promjene odluke	16
5. Odvajanje sukoba roditelja od dobrobiti djeteta	17
6. Sporazumno roditeljstvo	18
7. Literatura	35

1. Uvod

U prethodnim smo priručnicima nastojali dati roditeljima što više podataka o tome kako će bolje razumjeti što se zapravo događa s njima i njihovom djecom. Također smo ih nastojali upozoriti na to da će od sustava dobiti malo pomoći te da se sami moraju potruditi izboriti se za pravo svojeg djeteta na oba roditelja.

Svu djecu, pod čime podrazumijevamo sve osobe mlađe od 18 godina, možemo, osim svih ostalih podjela, podijeliti u dvije skupine: djecu i razvedenu djecu.

Djeca su sve one mlade osobe koje se bave svojim igrama, školom, svojim prijateljima i ljubavima, snovima o tome čega će se igrati sa svojim prijateljima i što će postati kad odrastu, strahovima od školskih testova i ljutnje roditelja ako naprave neku nepodopštinu.

Svojedobno smo od nekih stručnjaka dobili upozorenje da djeca ne mogu biti razvedena, već su to samo roditelji. Mi tvrdimo da se roditelji koji su u sukobu razvode samo na riječima, a u zbilji ostaju u vječnoj vezi u kojoj jedni drugima nanose bol. Oni nikad nisu razvedeni. Razvedena su njihova djeca. Najčešće od roditelja s kojim ne žive, a uvijek od svojeg djetinjstva.

Dakle, **razvedena su djeca** one mlade osobe koje se bave osjećajima svojih roditelja, njihovim spuštanjima i podmetanjima, a poneka se bave i stanjem sudskog spisa. Ona imaju različite snove: snove o tome da se roditelji prestanu svađati, o tome da vide roditelja kojega ne

viđaju, ili da roditelja kojega viđaju premalo, viđaju više. Neka djeca imaju snove o tome da se taj roditelj zauvijek makne iz njihova života, kako roditelj koji ih je uspio "pridobiti" na svoju stranu ne bi patio. Za njih je, kako je to jasno formulirao Dr Domagoj Štimac na našem Okruglom stolu u studenom 2011., sukob roditelja njihova prošlost, sadašnjost i budućnost.

Neka se djeca uspiju odhrvati sukobu roditelja, stalnom ocrnjivanju jednog roditelja i svim negativnim utjecajima sukoba. Neka djeca u tome ne uspiju. To često ovisi o okolnostima. Zato ćemo prvo pisati o okolnostima koje pogoduju otuđenju djeteta — to je otuđenje zapravo, koliko god štetno, također funkcionalno ako dijete ima osjećaj da mu je to najbolji način preživljavanja. Funkcionalno je jednako kao što je funkcionalno da si životinja odgrize nogu kako bi pobjegla iz zamke u koju je upala. Spašava život, ali nanosi štetu.

U našem prethodnom priručniku imate neke od razloga zašto roditelji dovode svoju djecu u situaciju da moraju preživljavati na taj način.

Ovaj priručnik — radna bilježnica, kao i svaka naša publikacija do sada, računa s vašom ljubavlju prema vlastitom djetetu. Za cilj ima ponuditi neke načine i tehnike ostvarivanja dogovornog roditeljstva.

Sigurni smo da ćete, razmislite li i ako svoje dijete volite, odlučiti da vaše dijete bude **dijete, a ne razvedeno dijete**.

2. OKOLNOSTI KOJE VAŠE DIJETE ŠTITE OD NEGATIVNIH POSLJEDICA RAZVODA

U prethodnom smo priručniku napisali da je najlakše dijete zaštititi od posljedica sukoba tijekom i nakon razvoda roditelja ako se ispune tri uvjeta:

1. Dijete ostaje u opsežnom fizičkom kontaktu tj. provodi opsežno vrijeme s roditeljem žrtvom otrova razvoda

2. Dijete zadržava psihološku vezu s tim roditeljem

3. Dijete nije pretjerano ustrašeno od roditelja otuđitelja

Osim toga, neka su djeca jednostavno otpornija na negativne utjecaje i situacije, a neka su ranjivija. Ranjiva djeca i mladi manje su se sposobni nositi s problemima, manje su otporna na nedaće.

Otpornost je skup vjerovanja gdje osoba nepovoljne situacije doživljava kao izazov. Pritom osoba, unatoč čimbenicima rizika, postiže zadovoljavajuće rezultate.¹

Otpornost je sposobnost suočavanja s nepovoljnim događajima i neugodnim osjećajima. Djeca koja su otporna imaju sposobnost razumijevanja nepovoljne situacije. Ona vjeruju da se s njom mogu nositi zato što imaju osjećaj da imaju neku kontrolu nad onim što se događa. U stanju su sagledati dublja i skrivena značenja nepovoljnih događaja.

U djece je moguće graditi otpornost na više načina. Svi ti načini povećavaju djetetove, bilo unutarnje, bilo vanjske izvore otpornosti. Glavna mjesta gdje dijete razvija otpornost su obitelj i škola. Zato je važno da dijete koje je pod

pritiskom ima redovite i široke kontakte s oba roditelja koji će mu pomoći razviti izvore otpornosti i sposobnosti za suočavanje s pritiskom.

Otpornost djetetu izvire iz svijesti o tomu što **ima** (vanjski izvori otpornosti), što **je** i što **može** (unutarnji izvori otpornosti), bilo kojim redoslijedom.

Dijete ima:

Ljude u koje ima povjerenja. Budite i vi osoba kojoj vjeruje. Ne obećavajte ono što ne namjeravate ispuniti i ne bavite se onim što znate da dijete povrijeđuje. Ne reagirajte nepredvidivo. Omogućite djetetu da se s vama osjeća sigurno.

Postavljene jasne granice koje mu osiguravaju sigurnost. Dijete mora znati što smije, a što ne smije. Ne smije ništa od onoga što ga ugrožava. Objasnite mu mirno pravila ponašanja u vašem domu.

Ljude koji mu predstavljaju primjer ponašanja. Budite to vi, kao strpljiv, pouzdan roditelj koji je uvijek tu za dijete. Dijete oponaša i vaše ponašanje prema drugim ljudima, pa mislite i o tome.

Podršku da nešto čini na vlastiti način, tj. autonomiju. Ne morate nadgledati svaki korak djeteta i odslušati svaki djetetov razgovor s nekim. Posebice ne razgovor s drugim roditeljem dok je dijete s vama, bilo da s vama živi, ili ne živi.

Slobodan pristup zdravstvenim, obrazovnim i uslugama socijalne skrbi.

¹ Urbanc, K. (2001): Kvaliteta doživljaja vlastitih sposobnosti kao zaštitni čimbenik u procesu odrastanja i sazrijevanja, u Bašić, J., Janković, J. (ur): Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži. Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštita djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb, 84-97.

Dijete stječe osjećaj **tko je** temeljem načina na koji ga drugi ljudi tretiraju.

Dijete će biti otpornije **ako**:

Sebe vidi kao vrijedno ljubavi.

Nemojte skrivati koliko volite svoje dijete. Recite mu to puno puta. Nikad nije previše.

Može biti ljubazno prema drugima i pokazivati brigu za druge. To će najbolje naučiti slijedeći vaš primjer. Neće to naučiti dok govorite ružne stvari o drugom roditelju.

Osjeća ponos zbog toga kakvo je. Posramljivanje djeteta je izravni čin ponašanja protiv djeteta. Isto je to tako i burno reagiranje na svaki neuspjeh ili nešto što vas smeta.

Preuzima odgovornost za ono što čini. Ne morate rješavati sve djetetove probleme. Neke može i samo riješiti i nositi se s posljedicama, primjereno dobi. Ako se, dok se igra s vodom, zalije, dijete se može i samo presvući.

Osjeća nadu i povjerenje u svoje okruženje. Nemojte se djetetu žaliti i tražiti sažaljenje, ne predstavljajte se žrtvom. Ne obećavajte djetetu ono što ne možete ili ne namjeravate ispuniti. Ne govorite djetetu da je nešto što nije. Ovo ne znači da od djeteta trebate skrivati svoje osjećaje, već da u izražavanju svojih osjećaja trebate imati mjere.

Dijete će biti otpornije ako **može**:

Komunicirati, tj. jasno izražavati svoje misli i osjećaje i jednako pažljivo slušati ono što mu se govori.

Rješavati probleme — u igri s vršnjacima, bilo timskoj ili s djecom koju slučajno zatekne na igralištu, ili u stvarnim situacijama primjereno dobi.

Upravljanje svojim osjećajima i porivima, posebice u situacijama kad nečim nije zadovoljno. Nemojte tolerirati ispade bijesa ili im se smijati.

Razgovarajte s djetetom o tome kako će nešto lakše postići s primjerenijim načinom ponašanja. I držite se toga.

Razumjeti osjećaje drugih. Pokažite to primjerom. Razgovarajte o stvarnim ljudima, likovima iz priča i filmova.

Aktivno možete graditi otpornost svojeg djeteta, ako potičete djetetove unutarnje izvore otpornosti i ako povećavate djetetove vanjske izvore otpornosti.

To **može značiti**:

Pružanje sigurnog okruženja u kojem postoje pravila i u kojem se svi u okruženju predvidljivo ponašaju.

Slušanje onoga što dijete govori. Postavljajte potpitanja tipa: "Kako to misliš..."

Igranje s djetetom. O važnosti igre i učenja kroz igru za djecu nije potrebno posebno govoriti.

Poduku djeteta o tome kako će komunicirati. Objasnite djetetu da ćete ga bolje razumjeti ako vam, umjesto što plače ili viče, kaže što želi, ili što ga muči. I onda se tako i ponašajte.

Dozvoljavanje djetetu da pogriješi. To znači da pogreške koje nisu protiv sigurnosti djeteta najčešće nisu vrijedne posebnih komentara, osim ako dijete o njima želi s vama razgovarati.

Uključivanje djeteta u dnevne aktivnosti i rutine. Neka dijete postavi stol, pospremi svoje igračke, pospremi stvari u svoj ormar. U početku to radite zajedno.

Vjeru u dijete i uvažavanje djeteta. Ne govorite djetetu: "Ti to ne možeš, vidiš kako si nespretan," ili "ŠepRTLjo, opet si zabrljao."

Pomaganje djetetu da shvati motive i razloge ponašanja djece i odraslih u okruženju koji nisu očiti na prvi pogled. Npr.: "Razumijem da mama ne želi da

Razvedeno dijete

budeš sa mnom. Ona se na mene ljuti i želi da se i ti na mene ljutiš. Ali ti to ne moraš. Ti se ne trebaš osjećati kao mama, ni kao tata. Ti imaš pravo na svoje vlastite osjećaje. I imaš pravo voljeti i mamu i tatu." Ili: "Razumijem da je tata ljut zato što imam novoga prijatelja. Ali to nema veze s tatom i ti se zbog toga ne trebaš ljutiti na mene. Tata se boji da ga više nećeš voljeti kao prije i boji se da ja tebe neću voljeti kao prije, ali svi znamo da ćeš ga i dalje jednako voljeti, zato što je on tvoj tata i svi znamo da te ja neću manje voljeti zato što imam novog prijatelja."

Sve navedeno je djetetu teško ili nemoguće pružati ako ga vidate kratko ili ako ga uopće ne vidate. Ali, ako djetetu i samo malo od ovoga uspijete prenijeti tijekom kratkog vremena koje provodite s djetetom, pomogli ste mu razviti vlastitu otpornost koja će ga čuvati u nepovoljnim situacijama.

Za teže slučajeve, gdje je dijete u ozbiljnoj opasnosti da od vas bude otuđeno ili je već otuđeno, više u sljedećem poglavlju.

3. OKOLNOSTI KOJE POGODUJU TOME DA VAS I VAŠU OBITELJ DIJETE ODBACI – OTUĐENJU VAŠEG DJETETA

Zašto se roditelji koji ocrnjuju drugog roditelja i otuđuju dijete od toga roditelja i drugog dijela obitelji, spriječavajući i ograničavajući vrijeme koje dijete provodi s tim roditeljem ponašaju tako kako se ponašaju?

Major² vjeruje da su ti roditelji zapeli negdje u prvim stadijima razvoja u djetinjstvu, kad se uče vještine preživljavanja. Za njih je potpuna kontrola nad djetetom pitanje života i smrti. Oni ne razumiju kako će pridobiti druge ljude, i kad se god oko toga potrudite, očekuju nešto zauzvrat. Oni ne daju, oni samo znaju kako će primiti. Ne ponašaju se u skladu s pravilima (pravila postoje za druge, ali ne i za njih, a za kršenje pravila će uvijek imati fantastične, ali neutemeljene razloge), najčešće neće poštovati sudsku odluku. Osim toga, takvi roditelji ne mogu dijete vidjeti kao posebnu osobu koja je odijeljena od njih samih. Ne mogu razlikovati kad govore istinu i kad lažu na način kako to mogu drugi.

Malo je vjerojatno da će ikad prestati sa svojim ponašanjem, zato što je za njih odvajanje djeteta od drugog roditelja i potpuna kontrola nad djetetom pitanje opstanka.

Kad se dijete uključuje u kampanju protiv drugog roditelja? Tek kad se dijete prikloni i pridruži roditelju koji vodi kampanju. Dijete dijeli psihozu toga roditelja. Kako se ovo događa?

Jedna od zadaća osobe koja skrbi o djetetu je da mu pomogne izgraditi sebe kao posebnu osobu i zato u ranom djetinjstvu

² Parents Who Have Successfully Fought Parental Alienation Syndrome, by Jayne A. Major, Ph.D. Major Family Services, 2000

rješava niz zadataka učenja kako se postaje neovisan.

Umjesto da potiče ovu nezavisnost, roditelj otuđitelj potiče trajnu ovisnost. Može insistirati na tome da dijete spava s njim u istom krevetu, hrani dijete, nosi ga kad je dijete već odavno sposobno samo hodati, a ništa se posebno, poput bolesti, ozljede ili posebnog umora nije dogodilo, završava djetetove rečenice, odgovara drugima na pitanja koja oni postavljaju djetetu, stalno ga podsjeća da je još malo, da ne može ovo ili ono i čini za dijete stvari koje dijete već odavno može i želi samo za sebe činiti.

Takav roditelj ne može zamisliti da onaj drugi može planirati djetetovo vrijeme kad je s njim. Zato za dijete organizira više aktivnosti za vrijeme dok je s drugim roditeljem, kako bi imao kontrolu nad onim što se događa dok je dijete s tim roditeljem. Jedna je majka izjavila: "On želi uzeti moju desnu ruku sebi preko vikenda," što ukazuje na to da ona ima osjećaj da je dijete i dalje dio njezina tijela.

Kad djeca provode vrijeme s ocem, ona, jasno, ne smiju majci reći da su uživala s ocem. Ne usude se. Znaju tko ima moć i njihova volja za preživljavanjem prevladava. Zato će mami reći o svemu što im se tijekom vremena koje su provela s ocem nije svidjelo, što potvrđuje njezino vjerovanje da djeca ne vole biti s ocem. Isto vrijedi i kad je otuđitelj otac. Dijete će mu izbjegavati govoriti o ljubavi prema majci.

Mržnja jednoga roditelja prema drugomu može biti bezgranična i dovesti do najstrašnijih neutemeljenih optužbi. Usprkos istini koja nema veze s tim optužbama, u umu roditelja otuđitelja, sve se navedeno dogodilo.

Većina roditelja koji su žrtva ovakvog ponašanja potpuno je zbunjena i pita se:

"Kako može toliko lagati?" Oni ne uviđaju da te laži nisu zasnovane na racionalnom razmišljanju i da "lažac" u ovim slučajevima nije u stanju razumjeti razliku između istine i onoga što želi da bude istina, zbog čega su nerijetko uvjerljiviji od ostalih ljudi. Zato je bitno da roditelj-žrtva razumije težinu psihičke poremećenosti iz koje ovakvo ponašanje potječe.

Roditelj otuđitelj ide i korak dalje i dijete počinje koristiti kao vlastitog terapeuta. Djetetu se servira svako loše iskustvo i negativni osjećaj o roditelju kojeg treba odbaciti, s mnoštvom detalja iz čega se jasno vidi da je roditelj otuđitelj žrtva drugog roditelja i čak i žrtva svoje ljubavi prema djetetu "Da te toliko ne volim, ne bih ovo što mi tvoj/a tata/mama radi izdržala/izdržao. A samo želim da svi živimo normalno." Dijete lako upija ovaj negativizam. Ono se pridružuje roditelju otuđitelju i osjeća da ga treba štititi.

Dijete koje jednoga roditelja odbaci zbog pritisaka drugog, teško da će bez stručne pomoći ikad shvatiti što mu se dogodilo. Njegov primarni model postaje disfunkcionalni roditelj, i mnoga od ove djece kasnije imaju ozbiljne psihijatrijske probleme.

Naši sudovi, socijalne službe i stručnjaci mentalnog zdravlja, toliko malo znaju o ovoj problematici, a ako znaju, toliko su spori, da je do vremena kad nešto i riješe u koristi djeteta, ono već pretrpjelo veliku štetu. Žalosno je da upravo ljudi kojima se obraćamo za pomoć u takvim teškim situacijama mogu biti oni koji najviše pridonose omogućavanju nastavka zlostavljanja i zanemarivanja djeteta.

Zato su potrebni stručnjaci mentalnog zdravlja koji su posebno osposobljeni za problematiku djece u konfliktnom razvodu. Potrebni su sudovi koji će promptno i učinkovito reagirati. I potrebne su službe centara za socijalnu skrb koje će pratiti izvršenje sudske odluke i reagirati u skladu sa svojim ovlastima. Nažalost, za sad imamo samo naznake da bi u nekoj budućnosti ovo bilo moguće, kao što

možete pročitati u Zaključku ovoga Priručnika.

Napuci djelatnika suda, stručnjaka mentalnog zdravlja, i napose djelatnika centara za socijalnu skrb roditeljima, tipa: "Dogovorite se..." kad je jasno da to nije moguće, pokazuje da ne razumiju problem te da time nemaju kompetencije kojima bi ga mogli riješiti. Nedavno smo čuli od jednog oca da je njemu i njegovoj bivšoj supruzi sudac rekao: "Pa dajte, odite lijepo, sjedite, popijte kavu i dogovorite se." To sve nakon dvije i pol godine pravne bitke, minimiziranja vremena koje dijete provodi s ocem i svih mogućih optužbi prema ocu za zlostavljanje, koje su odbačene zato što su bile neutemeljene.

Ukoliko roditelj otuđitelj nekim čudom, na sudu *izgubi* dijete, ako ne uspije izigrati sudsku odluku, postaje tako očajan i njihovo inače nestabilno mentalno zdravlje se često drastično pogoršava. Tek onda postoji šansa (no ne i izvjesnost) da djelatnici sustava prepoznaju ono što im je, zapravo, sve vrijeme bilo pred očima.

Vanjske okolnosti koje pogoduju otuđenju djeteta od vas su:

Izolacija
Preseljenje
Otmica
Čišćenje
Zastrašivanje

Određeni uvjeti povećavaju rizik od gubitka pozitivnog odnosa djeteta i roditelja. Ti isti uvjeti potiču ispiranje mozga i indoktrinaciju u kultovima: izolacija, psihološka ovisnost i strah.

U većini slučajeva iracionalnog otuđenja djeteta od roditelja, prisutan je najmanje jedan od navedenih uvjeta. Oni povećavaju vjerojatnost da će otrovne poruke potisnuti sjećanja na ljubav.

Da bi zadržali i ponovno uspostavili kontakt ljubavi sa svojom djecom, morate ih zaštititi od ovakvih okolnosti.

IZOLACIJA

Preduvjet svakog ispiranja mozga je izvjestan stupanj izoliranosti osobe od drugih izvora podrške, bilo da su to roditelji, ili prijatelji. Izolacija osobu dizorjentira, čini je pokornom i prijemčivom. Neki religijski kultovi zahtijevaju od članova da se podvrgnu "isključivanju", procesu prisilnog razdvajanja od prijatelja i rodbine.

Izolacija roditelju daje strahovitu moć, a djecu čini ranjivijom na otrov razvoda i to iz dva razloga: stvara ovisnost i spriječava izlaganje različitim i drugačijim pogledima na stvarnost.

Uobičajeni načini izoliranja:

* Spriječavanje drugog roditelja da vidi dijete — tako da nikoga nema u kući kad roditelj dođe vidjeti dijete, ili čak odlaskom u sigurnu kuću, koji nerijetko nije opravdan stvarnim nasiljem.

* Planiranje dječjih aktivnosti u vrijeme koje treba provoditi s drugim roditeljem, tako da, drugi roditelj ne može provoditi vrijeme s djetetom, a ako insistira, onda "ne prati potrebe djeteta".

* Ograničavanje komunikacije djece s drugim roditeljem, ili s rodbinom drugog roditelja, jer bi na taj način isprogramirane poruke mogle biti opovrgnute. Ovo se ograničavanje postiže ne odgovaranjem na telefonske pozive ili drastičnim skraćivanjem trajanja telefonskih razgovora, odbijanjem drugih načina komunikacije poput skype-a, kontrolom i brisanjem e-mail poruka, skrivanjem i uništavanjem pošte. Moguće je i uključiti automatsku sekretaricu koja će primati pozive koje drugi roditelj uputi, ali ti se pozivi nikad ne uzvraćaju. Često djeca za te pozive i ne znaju i pate zato što misle da ih je roditelj napustio i ne voli ih, što pogoduje namjeri roditelja koji to provodi.

* Skrivanje informacija o bolestima djece, problemima i postignućima u školi i školskih i izvanškolskih aktivnosti. Na taj način drugi roditelj ne može doći kad je

dijete na pregledu kod liječnika, ne može doći na predstavu ili utakmicu djeteta. Dijete pak dobija poruku da ga taj roditelj ne voli i da zato ne dolazi.

* Skrivanje bilo kakve informacije o zanimanju i ljubavi drugog roditelja, posebice za praznike, skrivanje rođendanskih čestitki i darova, kako bi se djeca osjećala odbačenima i bila ovisnija o roditelju otuđitelju.

* Savjeti nekih djelatnika u sustavu socijalne skrbi i stručnjaka mentalnog zdravlja koji rutinski savjetuju roditeljima da strpljivo čekaju dok ih dijete bude spremno vidjeti u većini su slučajeva **loši savjeti** po djecu i po vas. **Treba djelovati odmah i ne dopustiti da djeca budu izolirana od vas.**

U svojoj studiji 99 otuđene djece, Dr Gardner³ je našao da se u svakom pojedinom slučaju u kojem je sud skratio vrijeme koje dijete provodi s roditeljem-otuđiteljem te povećao vrijeme s otuđenim roditeljem, dakle s roditeljem kojega je dijete odbijalo, otuđenje djeteta od roditelja smanjilo ili je sasvim nestalo, a kad to sud nije učinio, otuđeno je ostalo devetero od desetero djece.

Najveću studiju djece ispranoga mozga objavila je Američka odvjetnička komora. Istraživački tim Dr Stanley Clawar i Dr Brynne Rivlin našao je da je povećavanje kontakta djeteta s otuđenim roditeljem najučinkovitiji način da se poništi otuđenje. "Od približno četiri stotine slučajeva koje smo vidjeli, kad su sudovi povećali kontakte s ocrnjivanim roditeljem (a u pola ovih usprkos protivljenju djece), u 90 posto slučajeva došlo je do pozitivne promjene odnosa između djeteta i ocrnjivanog roditelja, uključujući uklanjanje ili smanjenje mnogih socio-psiholoških, obrazovnih i fizičkih poteškoća koje su djeca pokazivala prije promjene sudske odluke."⁴

³ Gardner, R. A., Sauber, R. & Lorandos, D. The International handbook of parental alienation syndrome, Charles, C. Thomas Publisher, Ltd., 2006

⁴ Clawar, S. S. & B. V. Rivlin, Children Held Hostage: Dealing with Programmed and Brainwashed Children,

Dok su djeca ovisna isključivo o roditelju-otuditelju, ima malo nade da će se biti u stanju oduprijeti manevrima mentalne manipulacije.

Reagiram na način:

Što učiniti?

Imajte stalno na umu da većina taktika za suprotstavljanje otrovu razvoda zahtijeva kontakt s djetetom.

Djelujte odlučno.

Ne popuštajte u održavanju redovitog kontakta i komunikaciji s djetetom.

Zauzmite aktivan stav.

Pokušajte s partnerskom terapijom – kao partneri u odgoju djeteta.

Ako to ne pomaže, obratite se svim institucijama sustavno i opetovano i budite dosadni.

Pokušat ću još:

Ako ni to ne pomaže, nađite dobrog odvjetnika koji ima iskustva u obiteljskom pravu i rješite situaciju na sudu, jer su u tvrdokornim slučajevima sudske odluke o redovitim i opsežnim kontaktima s djetetom kamen temeljac pomoći vašem djetetu.

Tražite promjenu sudske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti.

Dijete proživljava:

PRESELJENJE

Preseljenje s djetetom šalje snažnu poruku djetetu i vama i spada u ekstremne taktike izolacije djece od jednog roditelja i njegove obitelji. Da ne spominjemo financijsko iscrpljivanje drugog roditelja koji treba putovati da bi bio s djetetom. Roditelju koji želi ometati odnos, udaljenost u tome naumu puno olakšava i pogoduje.

Poglavlje VII, 'The Female Factor: Why Women Programme More Than Men', American Bar Association Section of Family Law, 1991.

Naš zakonodavac previđa vrlo učestalo pojavu preseljenja kao taktike ometanja odnosa djeteta i drugog roditelja. Iako je preseljenje bez ikakvog dogovora s drugim roditeljem o djeci taktika koja pomaže roditelju otuđitelju u provođenju nauma zlostavljanja i zanemarivanja potreba djeteta i zlostavljanja drugog roditelja — najčešće oca — nismo još čuli za slučaj da je neka majka za to snosila bilo kakve posljedice. Vrlo su rijetke sudske odluke gdje se troškovi i trud putovanja roditelja s kojim dijete ne živi mora dijeliti među roditeljima. Taj trud i ti troškovi jednostavno su sustavu nevidljivi, čime se navedeno ponašanje roditelja koji manipulira preseljenjem podržava i nagrađuje.

Na razini jezika simboliziramo ovu realnost označavajući vrijeme koje djeca sa svojim nerezidentnim roditeljem kao "susrete i druženja", ili "kontakte" što označava da je osoba odijeljena, na neki bitan način, od drugih na istoj lokaciji. Oznaka odražava realnost da, za mnogu djecu, razvod pretvara njihov odnos s jednim roditeljem u nešto puno manje nego što je normalni odnos roditelj-dijete. Odnos djece i roditelja koji se susreću i druže, ili kontaktiraju, svodi se na zabavu, a ne na odgoj djeteta što je primarna roditeljska uloga. Kako su u ogromnoj većini očevi ti koji se s djecom susreću i druže, usprkos iskrenoj želji da svoju djecu odgajaju, razvedeni očevi najčešće upadaju u ovaj obrazac, pa se izraz "Weekend tata" obično koristi za opis ovog odnosa.

Iako preseljenje može imati razloge u stvarnim potrebama, ili je jednostavno znak da roditelj koji se seli s djetetom ne cijeni odnos djeteta s drugim roditeljem, pa djetetu time šalje poruku da je taj odnos nepotreban, u mnogim je slučajevima preseljenje jasno planirano radi odvajanja djece od drugog roditelja.

Čak i kad se daju uvjerljivi razlozi, oni ne moraju biti pravi. Novi posao, koji se navodi kao opravdanje za preseljenje, može biti sekundaran u roditeljevoj stvarnoj nakani da prekine odnos djece s

geografski udaljenim roditeljem.⁵ Ovaj bi se problem vrlo lako mogao riješiti na razini zakona i sudske prakse. Nažalost, u RH ne postoji zakonska mogućnost ograničavanja preseljenja roditelju kod kojeg dijete živi kao i nikakva regulativa i praksa odgovornosti oba roditelja za pravo djeteta na oba roditelja, kako je već prije napomenuto.

Da nije tako, onda bi sud redovito donosio odluke da se trud i troškovi održavanja odnosa djeteta i roditelja s kojim ne živi moraju dijeliti među roditeljima, pa bi bilo manje besmislenih preseljenja i više djece koja redovito viđaju svoje roditelje s kojima ne žive. Na žalost se suci, ako tražite takvu odluku, najčešće ponašaju kao da im vadite zub, ili kao da ste rekli nešto poput "upravo čujem glasove koji mi kažu da sam Napoleon".

U svakom se slučaju suci tome opiru, manje ili više grubo.

U nekim razvijenim državama Europe i SAD-a, preseljenje se mora dogovoriti s drugim roditeljem, a troškovi putovanja se dijele, zato što je obveza oboje roditelja podržavati odnos s drugim roditeljem. Osim toga je za dijete dobro da ga uvijek uzima onaj roditelj kojemu ide, a da ga ni jedan roditelj ne 'ostavlja', ili 'vraća'. I kod nas ima sporadično takvih sudskih odluka, ali su za sad više na razini iznimki od uobičajene prakse.

Razloge za ovakvo ponašanje suda, osim neznanja, ili pristranosti jednom roditelju, ne uviđamo. To svakako nije u "najboljem interesu djeteta".

Što učiniti?

Pokušajte dobiti preciznu sudsku odluku koja će osigurati otvorene linije vaše komunikacije s djecom — danas je to lako uz mobitele, skype, mail...

Na susret u drugo mjesto ili državu ponesite sa sobom potvrđene pravne

⁵ prema Turkat, I. D. Relocation as a strategy to interfere with the child-parent relationship, American Journal of Family Law, vol. 11, 39-41 (1996)

dokumente u kojima je napisano vaše pravo pristupa djeci.

Tražite sudsku odluku prema kojoj uvijek roditelj kojemu dijete ide i preuzima dijete.

Dijete je:

Na to reagiram na način:

Pokušat ću još:

OTMICA

Oteto je dijete često programirano vjerovati da je drugi roditelj opasan i da se s roditeljem otmičarem mora skrivati radi vlastite sigurnosti. Jedna je studija našla da su majke sklonije otmici djece nakon sudske odluke, dok su očevi skloniji otmici djece u odsustvu sudske odluke. U RH, do pravomoćne sudske odluke oboje roditelja ima jednako pravo da dijete bude s njima i to se ne smatra otmicom. Pritom je važno da dijete ima redovite i opsežne kontakte s drugim roditeljem, što je teško postići zbog frustracije roditelja i neadekvatne podrške stručnjaka institucija u prevladavanju postojeće situacije, kao i zbog neravnoteže moći (nadmoći) koju, zbog neučinkovitosti sustava, osjećaju povlašteni roditelji.

Nerijetko će se roditelj koji želi manipulirati sustavom ponašati na način da ne odgovara na telefonske pozive i druge načine komunikacije, kako bi to mogao iskoristiti u sudskom postupku tvrdeći da mu je bio zapriječen pristup djetetu. Znamo za primjer majke koja tri mjeseca nije vidjela svoje dijete jer je dijete pristajala vidjeti samo uz uvjet ako ga pritom može odvesti sebi, u mjesto gdje se preselila. Nakon tri mjeseca je pristala viđati dijete uz nadzor, ali je, kad je jednom osoba iz nadzora zaboravila doći, na kiši čekala jedan sat i onda otišla ne vidjevši dijete, a da pritom nikad nije doživjela ni jedan čin nasilja od drugog roditelja.

Znamo i za primjer kad se majka mjesecima nije javljala na telefon dok je dijete s ocem. To da se nije javljala na telefon kad je dijete s njom, podrazumijeva se.

Znamo i za primjer oca koji dolazi na susret s djetetom dva puta tjedno po jedan sat, a od tog vremena majka prvih dvadeset minuta čvrsto drži dijete u naručju. Kad je osoba iz nadzora u izvješću napisala da treba stručnu pomoć, majka je od centra za socijalnu skrb zahtijevala smjenu te osobe zato što se ova s ocem "potajno dogovarala o ubojstvu djeteta".

Ni u jednom od ovih slučajeva sustav nije reagirao u smjeru zaštite djece. Upravo suprotno.

Znamo za oca koji je toliko bio opsjednut smanjenjem vremena koje bi majka provodila s djecom i toliko djecu zastrašivao majkom, da je izazvao sud da donese odluku da djeca žive s majkom, usprkos mišljenju vještaka da trebaju ostati s njim. Ovdje je sud zaštitio djecu.

Što učiniti?

Ako ne znate gdje vam je dijete, obratite se policiji. Nerijetko se događa da vas policija ne shvati ozbiljno i odbije "uredovati" i o tome napisati zapisnik koji vam je, na zahtjev, dužna dati. Budite uporni. Ili zovite 92 –doznajemo da se ti razgovori snimaju, pa će djelatnici dobro promisliti o tome kako će s vama razgovarati.

Ako je odvođenjem djeteta prekršena pravomoćna sudska odluka, roditelj može kazneno odgovarati po čl. 210, st. 1 Kaznenog zakona RH. Naravno, kazneno će odgovarati samo ako podnesete prijavu s vjerodostojnim dokazima, npr. zapisnicima policije.

Ako ste odvojeni od djeteta možete započeti postupak radi donošenja nove odluke i zahtijevati da dijete živi s vama, jer drugi roditelj svojim postupcima ugrožava prava i dobrobit djeteta onemogućavajući vašu prisutnost u djetetovu životu.

Ako roditelj s kojim prema pravomoćnoj i ovršnoj sudskoj odluci dijete ne živi, dakle protuzakonito, odvede djecu u inozemstvo, primjenjuje se Konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, potpisana u Haagu, 25. listopada 1980. godine. Također, ako to učini roditelj s kojim dijete živi, a da prije nije postignut dogovor o vremenu koje će dijete provoditi s roditeljem s kojim ne živi, pa se krši sudska odluka, primjenjuje

se ista konvencija. U praksi je to, međutim, često neučinkovito.

U RH se u slučaju postojanja ozbiljnog rizika od odvođenja djeteta u drugu državu, možete obratiti sudu radi donošenja odluke o daljnoj roditeljskoj skrbi, pa sud može odlučiti i o privremenom oduzimanju putovnice od drugog roditelja.

Ako postoji osnovana sumnja da drugi roditelj postupira protivno odluci kojom je već odlučeno o roditeljskoj skrbi (npr. odlaskom u drugu državu ne bi se mogli odvijati susreti i druženja između roditelja i djeteta koji su određeni pravomoćnom i ovršnom sudskom odlukom), možete podnijeti kaznenu prijavu. U slučaju kaznene prijave policija može poduzimati mjere u okviru svojih ovlasti.

Za sve navedeno trebate dobrog odvjetnika.

Dijete je:

Reagiram na način:

Pokušat ću još:

Dajte djetetu svoju fotografiju da je ponese sa sobom

Pitajte dijete želi li koju igračku ili nešto drugo ponijeti sa sobom kad ide drugom roditelju i to mu, ako želi, dajte.

Ako dijete sa sobom nešto donese iz doma drugog roditelja, ponašajte se prema tome kao prema svim drugim stvarima djeteta, ali ipak ne zaboravite dijete podsjetiti da to treba vratiti, osim ako ste s drugim roditeljem drugačije dogovorili.

ČIŠĆENJE

Ispiranje mozga zahtijeva kidanje simboličkih i emocionalnih veza. Ovo se postiže procesom koji poznavatelji kultura zovu "čišćenje".

Roditelji koji kane otuđiti djecu od bivših partnera također se bave 'čišćenjem'. Oni 'čiste' svoje domove od svih ostataka drugog roditelja. Uklanjaju sve fotografije odsutnog roditelja. Neki čak idu tako daleko da izrezuju svoje bivše partnere s obiteljskih fotografija. Izbjegavaju spominjanje drugog roditelja u prilikama kad bi to bilo prirodno i obeshrabruju djecu da govore pozitivno o drugom roditelju.

Ovo se obično radi na suptilan način. Dijete počne govoriti o svojem ocu, a majka na njega više ne obraća pažnju ili mijenja predmet razgovora. Dijete shvati da "Mama ne želi znati što mislim o tati." Ako na pitanje "Što djeca govore o ocu?" majka odgovori "Nikad ne govore o njemu", to je upozorenje na mogućnost da se takav razgovor obeshrabruje. Jednako tako, kad otac istinski poštuje važnost odnosa djece s majkom, on se interesira o tome što rade s njom. Ako to ne čini, djeci šalje poruku da razgovor o mami nije poželjan.

Što učiniti?

Ostavite fotografije drugog roditelja izložene.

Pokažite zanimanje za život djeteta s drugim roditeljem.

Opažam da dijete:

Reagiram na način:

Pokušat ću još:

ZASTRAŠIVANJE

Strah je preduvjet za ispiranje mozga. On čini dijete prijemčivim i povećava psihološku ovisnost o otuđujućem roditelju.

Strah se može inducirati na najmanje dva načina. Jedan je zastrašivanje drugim roditeljem ili onim što se djetetu može dogoditi s drugim roditeljem. 'Tata će me upropastiti u Zabregu. Mama mi je rekla.' 'Mama je rekla da je tata zločest i da me ne voli.' Tu spadaju i suptilni načini kad tata kao usput napomene djetetu: 'Znaš kako se mama jako zna rasrditi, pazi kako se s njom ponašaš.' Drugi način obuhvaća izljeve bijesa prema drugom roditelju pred djetetom. Kad dijete promatra kako roditelj istresa svoju ljutnju na iracionalan i nekontrolirani način, njegova je glavna briga kako izbjeći da i samo ne postane cilj te srdžbe. Cijena koju mora platiti kako bi ostalo u milosti roditelja koji ga zastrašuje je da se okrene protiv drugog roditelja. Ako to ne učini, riskira da se gnjev obruši na njega.

Tehnika stalnog izazivanja sukoba i ispada srdžbe jasno ide na ruku roditelju s kojim dijete živi, ako želi ograničiti kontakte s drugim roditeljem. Kako je poznato da su sukobi štetni za dijete, stalnim izazivanjem sukoba i štetom za dijete postiže se institucionalno ograničavanje susreta kako bi se dijete 'zaštitilo' od sukoba roditelja.

Naravno, o promjeni sudske odluke kako dijete ne bi većinu vremena provodilo s roditeljem koji ne može kontrolirati svoje ispade nema ni govora zbog "kontinuiteta". Pritom je iznenada jako važan geografski kontinuitet. Iznenada, zato što npr. pri preseljenju iz djetetova doma na neku drugu lokaciju, kontinuitet nije imao nekog značaja. Potpuno je nerazumno i pomisliti da bi geografski kontinuitet za dijete bio važniji od života sa stabilnijim roditeljem. Uostalom kad bi taj kontinuitet bio tako važan, djeca nikad ne bi išla u planine, na more ili na selo rodbini. Začudo, većina je stručnjaka potpuno opčinjena tim kontinuitetom, vjerojatno zato što dobro zvuči, a nikom ne pada na pamet da ih pita

što pod tim točno podrazumijevaju. Ono od čega se dijete u ovakvim slučajevima 'štiti', zapravo je pravo na ljubav i brigu roditelja s kojim ne živi.

Zastrašivanje djeteta ne mora uvijek krenuti od roditelja. Djelatnici institucija sustava mogu zastrašivati roditelja koji onda taj strah prenosi na dijete. Vidjeli smo i preporuku jednog centra za socijalnu skrb za smanjenje opsega vremena koje dijete provodi s ocem, "imajući u vidu...činjenicu da je djetetu te dobi za zdrav rast i razvoj potrebna stalnost i rutina, prvenstveno u pogledu svakodnevnih aktivnosti". Da nismo vidjeli, mislili bi da nije moguće. Mislili bi da dijete ima rutine i u svakodnevnim aktivnostima s ocem, da otac ne ostavlja dijete gladnim, da s djetetom ne ide van u pidžami, da se ne idu van igrati u ponoć, da ne idu spavati u dnevnoj odjeći, da ne jedu ručak rukama koje su isprljali u pijesku, ali kad stručnjaci nešto tako napišu, postane vam jasno da je komunikacija s bivšim partnerom, u usporedbi s navedenim, pjesma.

U ovom se primjeru radi i o zastrašivanje majke, s kojom dijete živi, koje provodi centar za socijalnu skrb. Državna institucija. Kako se onda majka može othrvati strahu dok je dijete s ocem, a on možda nije u stranju zadovoljiti rutine u svakodnevnim aktivnostima. Ne može drugo, nego tako zastrašena stručnim mišljenjem stručnjaka centra, stalno provjeravati prati li otac rutine aktivnosti i jesu li kad je dijete s njim one svakodnevne? Strah je zarazan. Mora, posljedično, zastrašiti i dijete. "Kad ručaš kad si s tatom?" "Pereš li tamo ruke prije jela?" "U kojoj odjeći spavaš po noći?" "U koliko sati tamo ideš spavati?" "Koliko dugo pereš zube prije spavanja?" Ne znaš? Da, tata teže prati rutine svakodnevnih aktivnosti.

Što učiniti?

Ako dijete nije previše prestrašeno, možete ga potaknuti da zatraži od drugog roditelja da o vama prestane ružno govoriti. Otvoreno izražavanje

mišljenja će povećati samopouzdanje djeteta.

Reagiram na način:

Ako je roditelj otuđitelj sklon kažnjavanju djeteta, dajte djetetu do znanja da prihvaćate razloge zbog kojih dijete o tomu odbija razgovarati s tim roditeljem.

Naučite dijete kako će se boriti sa svojim strahom i s ružnim riječima koje o vama čuje. Podsjećanje djeteta na to što je važno, poput prijatelja, igre, zdravlja te da ima dva uha i zato da mu na drugo uho izađu ružne riječi koje o vama čuje, mogući je alat za pomoć djetetu koje ne zna kako se nositi s tim.

Ako su institucije te koje zastrašuju drugog roditelja i time neizravno i dijete, upozorite ih da to više ne čine. Pišite im. Pišite i sudu. Pišite i nama.

Opažam da dijete:

Pokušat ću još:

Poslužite se ovom svojom bilježnicom kako biste pratili ponašanje djeteta i vlastito. Ona će vam uvijek biti podsjetnik na to koliki ste put prevalili od početne zbunjenosti i nesnalaženja do svakog trenutka kad joj se ponovno vratite. Ovo vas može osnažiti za nove i učinkovitije načine poboljšanja odnosa s djetetom i, svakako, bivšim partnerom kao roditeljem vašeg djeteta.

4. RODITELJI KOJI SU SE USPJEŠNO ODUPRLI OTUĐENJU DJETETA – MNOGI SU USPJELI I SUD UVJERITI U NUŽNOST PROMJENE ODLUKE

Neki se roditelji uspiju uspješno oduprijeti otuđenju svojeg djeteta. Recepta nema, ali među onima koji su to uspjeli značajna većina ih je imala sljedeću povijest i osobine:⁶

1. Uspješno su završili tečaj u školi za roditelje i o tome dobili potvrdu.
2. Bili su smireni, slijedili su zdravu logiku i držali su svoje emocije pod kontrolom na način da se nikad nisu osvećivali ni imali ispade bijesa. Na taj način nikad nisu pomogli drugom roditelju u njegovu dokazivanju da su nestabilni, pa zato dijete ne može biti s njima.
3. Usprkos krizama kroz koje su prolazili, nikad od svoje djece nisu odustali. Ustrajali su u zaštiti svojeg djeteta i u argumentiranom uvjeravanju svih institucija sustava da je za dijete bolje da živi s njima.
4. Bili su u stanju izdržati financijsko opterećenje koje takva ustrajnost nameće.
5. Imali su pomoć dobrog odvjetnika koji je imao iskustva u sličnim sudskim postupcima.
6. Naučili su kako sudovi funkcioniraju i zakone koji se odnose na njihov slučaj. U mnogim su se slučajevima, kad su to sve dobro proučili, čak i sami uspješno zastupali.
7. Imali su vještačko mišljenje koje podupire njihove stavove. U nekim su slučajevima morali od suda zahtijevati i ponovljena i višestruka vještačenja kako bi se dokazalo da su prethodna bila nestručno provedena.
8. Ustrajali su u dokazivanju da su razumni, racionalni i da im je na srcu najbolji interes djeteta, usprkos mnogim optužbama od strane drugog roditelja, čak i od mnogih djelatnika sustava.
9. Podastrijeli su sudu prikladan Plan roditeljstva koji je pokazao kako će se dobro skrbiti o djetetu.

10. Razumjeli su prirodu problema i usredotočili se na aktivnost rješavanja istoga, iako su i oni i djeca bili viktimizirani.

11. Nisu živjeli životom žrtve — nisu upali u zamku samosažaljevanja tipa: "Kako je sve to strašno," i emocionalno se slomili. Živjeli su normalnim životom, radili, družili se, bavili se sportom ako su to željeli, putovali, posjećivali obitelj i prijatelje.

12. Bili su proaktivni u traženju konstruktivnog rješenja.

13. Izbjegavali su povećavati problem, djelovali su miroljubivo, ali uporno.

14. Vodili su urednu evidenciju o ključnim događajima, što se dogodilo, kako i kad.

15. Sve su dokumentirali dokazima koji su bili prihvatljivi na sudu.

16. Uvijek su bili spremni provesti vrijeme s djecom, čak i kad su znali da ih neće dobiti, a svaku priliku kad ih nisu dobili, dokumentirali su. Ovo je pomoglo da se optužbe drugog roditelja da su zapravo bili nezainteresirani za djecu pa ih zato nisu viđali, odbace na sudu.

17. Kad su bili s djecom uživali su u zajedničkim aktivnostima i djecu nikad nisu upućivali u slučaj. Uvijek su se držali "kraljevski" i nikad nisu ružno govorili o drugom roditelju, što ne znači da djetetu nisu pomogli razumjeti motive ponašanja toga roditelja. Apsolutno nikad nisu djetetu pokazivali sudska rješenja i druge osjetljive dokumente. Pazili su da djeca ne načuju njihove razgovore koji nisu za dječje uši.

18. Nisu kršili sudske odluke. Plaćali su doprinos za uzdržavanje djeteta na vrijeme.

19. Bili su zaista pristojni ljudi od principa. Bilo je očito da vole svoju djecu.

20. Imali su članove obitelji i prijatelje koji su s njima suosjećali i podržavali ih u njihovom ustrajanju u ljubavi i skrbi za djecu.

⁶ Major, 2000.

5. ODVAJANJE SUKOBA RODITELJA OD DOBROBITI DJETETA

Konvencija o posebnim pravima djece razvedenih i roditelja u razvodu vrlo jasno odvaja sukob od dobrobiti djeteta pa poseban komentar i nije potreban. Kao predložak za ovu Konvenciju poslužila je Povelja o pravima djece, što ju je predložilo dvoje sudaca obiteljskog suda u Americi,⁷ koju smo već objavili u našem Vodiču 2009. Isprintajte je, uvećajte i držite na vidnom mjestu:

1. Djeca imaju pravo na to da se ne moraju priklanjati jednome od roditelja i da ne moraju odlučivati s kojim roditeljem žele živjeti.
2. Djeca imaju pravo biti zaštićena od osvećivanja i ratovanja među roditeljima i ne znati o detaljima pravne bitke među njima.
3. Djeca imaju pravo da im roditelj ne govori ružne stvari o drugom roditelju i njegovoj široj obitelji.
4. Djeca imaju pravo na privatnost odnosa sa svakim od roditelja i njegovom širom obitelji te na to da ih jedan roditelj ne ispituje o drugom roditelju i o tome kako s tim roditeljem provode vrijeme.
5. Djeca imaju pravo da od njih jedan roditelj ne traži da o drugom roditelju govore neistine, kako bi toga roditelja kaznio koristeći se djetetom.
6. Djeca imaju pravo da im se roditelj ne povjerava u vezi s bilo čim što se odnosi ili je povezano s drugim roditeljem i njegovom širom obitelji.
7. Djeca imaju pravo da ih ni jedan roditelj ne koristi za prenošenje poruka drugom roditelju.
8. Djeca imaju pravo odlučiti hoće li ili neće izraziti svoje osjećaje te se ponašati u skladu s tom svojom odlukom.
9. Djeca imaju pravo voljeti svoje roditelje te na to da ih ni jedan roditelj ne dovodi u situaciju da se osjećaju kriva zato što vole drugog roditelja.
10. Djeca imaju pravo na to da svi koji odlučuju o njihovoj sudbini to čine nesebično i s dužnom pažnjom i poštovanjem, misleći prvo o dječjim, pa onda o svojim interesima.

Ponašanje protivno ovoj Konvenciji ima se smatrati kršenjem dječjih prava

⁷preuzeto iz: Karen and Nick Woodal, Putting Your Children First, Piatkus Books, 2007

6. SPORAZUMNO RODITELJSTVO

Razvodite se, bivšeg partnera ne želite više nikad vidjeti ni čuti, najradije bi da nestane s lica zemlje. Istina je ta da se, koliko se god trudili, ako imate zajedničko dijete ili djecu, nikad nećete moći potpuno odvojiti od bivšeg partnera. S tim se morate suočiti i, ako želite da vam djeca odrastu emocionalno neoštećena, morate se s tim suočiti pažljivo i velikodušno. Prijelaz od zajedničkog do sporazumnog roditeljstva razvedenih nije ni lak ni jednostavan.

Morat ćete naučiti kako biti roditelj u novoj roditeljskoj ulozi i, ne manje važno, kako podržati odnos djeteta s drugim roditeljem — radi dobrobiti djeteta. Iako od nedavna djecu više nitko tko razmišlja glavom ne smatra posjedom, razvedeni se roditelji često upravo ponašaju kao da su djeca posjed za koji su jako, malo ili nimalo zainteresirani.

U svjetlu promijenjenih uloga roditelja i sustava institucija okamenjenog sredinom prošloga stoljeća, nije čudo da mnogi roditelji pribjegavaju borbi ne za prava djeteta, već za svoja prava, prvenstveno zato što su prava djeteta postavljena tako da nitko zapravo ne zna što su, uz 'najbolji interes djeteta' kao imperativ koji dvije osobe iste struke nisu u stanju jednako definirati. Istodobno se institucije sustava opiru bilo kakvim promjenama, kršeći prava djece i odraslih u ime toga, u nas fantomskog 'najboljeg interesa djeteta'. O ovome smo već pisali u našim prethodnim publikacijama.

Roditelji ratuju jedni protiv drugih i protiv institucija, tvrdeći da institucije odbijaju preuzeti odgovornost (što je istina), institucije ratuju protiv roditelja, tvrdeći da roditelji odbijaju preuzeti roditeljske odgovornosti (što je također istina). Istina je da roditelji trebaju preuzeti roditeljsku odgovornost. Istina je i ta da to ne oslobađa institucije odgovornosti za stanje prava djece razvedenih roditelja na oba roditelja, i čak i ako su roditelji zaista neodgovorni, to ne opravdava institucije u

inertnosti i neučinkovitosti, upravo suprotno, to su upravo situacije zbog kojih institucije i postoje — zašto bismo ih uopće trebali ako bismo sami mogli sve riješiti bez njih? I istina je ta, da ako jedan roditelj odbija dogovor, drugi je potpuno bespomoćan, a isto tako i dijete.

Umjesto da pruže podršku djetetu na način da djetetu sačuvaju odnos sa svim članovima obitelji, djelatnici institucija, i sami možda s negativnim iskustvom razvoda ili društvene neadekvatnosti, prema djeci i bar jednom od roditelja djeluju represivno, i to najčešće prema roditelju koji je već u lošijoj poziciji, pogoršavajući cijelu situaciju za djecu i za roditelje i njihove šire obitelji. U ovoj situaciji rata svih protiv svih, jasno, stradavaju najslabiji, a to su djeca.

U mom slučaju sukobljavam se s:

Velika se većina stručnjaka slaže u tome da **nije razvod taj koji je najštetniji za dijete, već sukob i gubitak kvalitetnog odnosa s jednim ili s oba roditelja.**

Kako biste smanjili sukob, razmislite **oko čega se sukobljavate s bivšim partnerom**.

Je li to zbog:

* **novca i imovine** — ovo je moglo biti problem oko kojega ste se sukobljavali i dok ste bili zajedno, a možda je i uzrok razvoda. Pozabavite se ovim na pozitivan način tako da dijete ne bude izloženo materijalnoj nesigurnosti i oskudici s bilo kojim od roditelja. Nemojte kažnjavati svoju djecu zato što imate potrebu kazniti bivšeg partnera.

* **vremena koje će svatko od vas provoditi s djetetom** — to samo povećava sukob zato što se koristi kao batina kojom se kažnjava bivšeg partnera. Svidjelo se to nama ili ne, u većini kultura prevladava običaj da žene preuzimaju ulogu skrbnika, dok su muškarci oni koji osiguravaju materijalne resurse. Od 60-tih godina prošlog stoljeća su na djelu duboke promjene — žene počinju raditi ravnopravno s muškarcima. Mnogi su pak muškarci preuzeli veći angažman u kući. Sad se od njih očekuje i oni to sami od sebe očekuju i da budu nazočni pri porodu i rastu i odgoju djece. Zato tu imamo veliku raznolikost — od tradicionalnih obitelji gdje žena brine za djecu i dom kod kuće, dok muškarac radi, do obitelji gdje muškarac kod kuće brine za djecu i dom, dok žena radi, uz sve varijacije između ove dvije krajnosti. Međutim, važno je znati da, bez obzira na to kako ste organizirali svoj obiteljski život prije razvoda, to će se vjerojatno bitno promijeniti s razvodom, ne samo razvodom, već zbog rodnih predrasuda u vezi s obitelji u institucijama za zaštitu djece, braka i obitelji, uključujući i pravosudni sustav. Više nećete biti tretirani kao ravnopravni roditelji. Npr. u Republici Hrvatskoj, bez obzira na to što piše da roditelji, bez obzira žive li zajedno ili odvojeno, o djeci moraju skrbiti zajednički i bez obzira na to što će to pisati i u sudskoj odluci o povjeravanju djeteta na život jednom roditelju, ako budete

roditelj s kojim dijete ne živi (za kojega se često koristi i izraz 'otsutni', 'drugi' roditelj), imat ćete bitno smanjena roditeljska prava i bitno smanjen utjecaj na odrastanje i odgoj djeteta.

Zato je **vaša dužnost dogovoriti, ili od suda dobiti odluku o što opsežnijem vremenu koje ćete provoditi s djetetom**. Osim ako za to postoje presudni razlozi poput vašeg zlostavljanja djeteta, susreti o dva sata, ili četiri sata, bez opsežnog provođenja vremena u vašem domu su protiv interesa djeteta. Potrudite sa to dokazati nadležnima.

Minimum od jedne trećine vremena s roditeljem je za dijete minimum provođenja vremena s bilo kojim od roditelja.

* **toga tko, kako i kakve će odluke donositi o djetetu** — ako ste i prije razvoda imali različite poglede na to koliko djeca trebaju gledati televiziju ili u koje doba trebaju ići spavati, nerazumno je očekivati da se sukobi oko toga neće još produbiti do neslućenih razmjera u situaciji razvoda.

Najveća barijera postizanju kompromisa (koji ste silom prilika postizali dok ste živjeli u braku) u situaciji razvoda je neprijateljstvo među bivšim partnerima. Jasno da se baš o svemu ne morate i dalje dogovarati, ali je bitno da se dogovorite da ćete, bez obzira na to što mislite jedno o drugomu, uvijek na prvo mjesto stavljati interes djeteta.

Iako to što vi kao roditelji pojedinačno mislite da je u najboljem interesu djeteta ne mora biti sukladno, bitno je da cijenite motive onog drugog te i mogućnost da oboje možete pogriješiti.

* **sustava vrijednosti** — zato je važno dogovoriti osnovna pravila na temelju kojih ćete donositi odluke o djeci.

Sigurno postoje područja na kojima se slažete, samo su pravila drugačije izražena — krenite od toga.

Odvojite bitno od nebitnoga i ne bavite se sitnicama. Pritom je važno na vrijeme uočiti mijenjanje potreba djeteta koje raste i razvija se — npr. obrazovne potrebe školskog djeteta spram potreba predškolskog djeteta.

U mom slučaju najviše se sukobljavam zbog:

Prvi korak ka odvajanju sukoba od dobrobiti djeteta je razumijevanje koliko je sukob štetan za dijete. Minimalni dogovor koji trebate postići je da se nećete svađati i rješavati sukobe pred djecom. Pritom morate zaista odlučiti da se nećete dati uključiti u sukob, ma što bivši partner govorio ili činio. To što drugi započinje ne smije vama biti poziv da se pridružite. Na taj će način djeca imati bar jednoga 'sigurnog' roditelja.

Uspijete li dogovoriti način komunikacije koji vam oboma odgovara, prilike za sukob se uvelike smanjuju. Količina informacija koje razmjenjujete treba se stalno povećavati u opsegu i detaljima. Redovita i neemotivna razmjena informacija učinit će da će se dijete osjećati sigurnije. Trudite se odvojiti suštinu problema koji zajednički trebate riješiti od negativnih osjećaja prema drugom roditelju pri čemu biste drugog roditelja rado proglasili odgovornim za sve probleme djeteta — i vaše vlastite.

Budite jasni kao kad na poslu želite nešto nedvojbeno. Odlučite što želite i to recite dovoljno jasno da vas druga osoba razumije. **Recite 'Želim' i nakon toga što želite 'zato što' i recite zašto. Nastavite s 'Možemo li se dogovoriti da...' i recite što.**

Deset savjeta o komunikaciji:⁸

1. Usredotočite se na ono što treba riješiti.
2. Ostavite prošlost tamo gdje joj je mjesto — u prošlosti.
3. Izbjegnite bilo kakvo okrivljavanje.
4. Pažljivo birajte riječi. Neka vam rečenice budu kratke i jasne.
5. Držite obitelj i prijatelje izvan ove komunikacije.
6. Ponašajte se prema drugom roditelju s uvažavanjem.
7. Slušajte pažljivo i ne upadajte u riječ. Ako se bivši partner ponaša agresivno i uvredljivo, recite što vam se ne sviđa, mirno zamolite da s tim prekine i upozorite da ćete prekinuti komunikaciju ako tako nastavi.
8. Dogovorite mjesto i vrijeme sljedećeg razgovora.
9. Ne razgovarajte temeljem vlastitih pretpostavki i ne očekujte da bivši partner može čitati vaše misli.
10. Završite razgovor. Kad ste obavili razgovor o čemu je trebalo, nemojte odlutati u druge sfere ili se vratiti na stare sukobe.

Od svega navedenog, u stanju sam:

⁸ Isto.

Namjeravam ubuduće također:

informiranja drugog roditelja o važnim konkretnim događajima vezanim uz dijete.

Nemojte se osvećivati. 'On / ona je prva počela', ne govori dobro o vama kao roditelju. Ako netko i je prvi počeo, još je važnije za dijete da onaj drugi ne nastavi s lošim ponašanjem. Djecu ne zanima tko je prvi počeo. Ono što ih zanima je da roditelji preuzmu roditeljske odgovornosti ne uvlačeći ih u sukob.

Važne informacije koje pri komunikaciji trebate razmjeniti, i za koje dijete mora znati da ih razmjenjujete su:

- sve u vezi sa zdravljem
- reagiranje djeteta na razdvajanje od jednog roditelja
- ponašanje u vrtiću/školi i školski uspjeh
- važne informacije o ostalim članovima obitelji
- samostalne odluke djeteta
- odluke koje ste vi sami donijeli o djetetu

Naučite jasno komunicirati.

Široko gledano, postoje **tri načina komunikacije:**

1. **Agresivni**, koji naređuje i ne uvažava drugu osobu, izazivajući sukob. Ako ste oboje agresivni, bit ćete u stalnom ratu.
2. **Pasivni**, gdje osoba nije u stanju artikulirati potrebe i ima osjećaj da nema pravo pitati što želi. Ako ste oboje pasivni, nikad nećete ništa uspjati dogovoriti — najbolje je da se držite jednostavnog

3. **Asertivni**, gdje osoba jasno iskazuje svoje potrebe i jasno traži da se one poštuju, prvenstveno zato što su razumne, ni na koji način ne obezvrijeđujući stavove sugovornika. Manipulatori će ih često proglasiti agresivnim, jer se teško mogu nositi s asertivnim načinom komunikacije gdje se mišljenja i želje izražavaju jasno i izravno.

Pritom imajte na umu da riječi koje izgovarate nose manji dio poruke, dok veći dio poruke izražava **ton vašeg glasa i govor tijela**. Kod govora tijela, obratite pozornost na stabilnost položaja i opuštenost tijela, normalno disanje, kontakt očima i dajte sebi i drugima dovoljno osobnog prostora.

Kad smo kod tona glasa, često je važnije kako nešto kažete, nego što zaista kažete. Obratite pozornost na ton vašeg glasa kakav je kad razgovarate s nekim tko vam je prijatelj, te kad razgovarate s nekim tko vam je antipatičan. Za razgovor s bivšim partnerom za početak odaberite poluslužbeni ton — on će i na vas utjecati da se ne bavite nepotrebnim sitnicama, već da se usredotočite na ono što je bitno, a to je dijete.

Vježbajte komunikaciju. Stanite pred ogledalo, zamislite da razgovarate s poznanikom kojeg uvažavate i odglumite razgovor. Pritom promatrajte svoje držanje i slušajte ton glasa. Zatim zamislite da razgovarate s bivšim partnerom. Promatrajte svoje držanje i slušajte ton glasa. Jeste li uočili razliku? Ako jeste, vježbajte razgovor s bivšim partnerom tako da se držite i koristite ton kojim razgovarate s poznanikom kojeg uvažavate.

Ako imate osjećaj da partner s vama komunicira na **manipulativan način**, da prikriva pravo značenje svojih riječi i ponašanja, mirno tražite objašnjenja, ne pretpostavljajte.

Razvedeno dijete

Najvažnije je — kako god komunicirali, **ne činite to tako da šaljete poruke po djeci i ne tražite od njih da čuvaju vaše zajedničke tajne.**

Mislim da komuniciram na način:

moraju poštovati, o posebnim događajima, nečemu što planirate činiti s djecom, vrijeme i datum sljedećeg razgovora i je li dozvoljeno nazvati prije toga;

- razgovor se vodi na unaprijed dogovoreni način razgovora;

- ne smije biti nikakvih komentara o datoj ili primljenoj informaciji;

- signal da je komunikacija završena mora biti jasan, ili dogovoren.

Ovakav način komunikacije ima smisla jedino kao uvod u bolju i širu komunikaciju i može vrlo uspješno dovesti do toga.

Komuniciram tako da:

Moj govor tijela i ton pri komunikaciji su:

Od predloženoga ću odmah uvesti i:

Ako je komunikacija među roditeljima toliko poremećena da je nemoguć normalan razgovor, pokušajte mailom ili preko stručnih službi dogovoriti sljedeća **pravila telefonskih i drugih razgovora** i držite ih se bez iznimke:

- nema nikakvih razgovora izvan glavnog fokusa — npr. nema pitanja 'kako si?' i sl., nema razgovora o osjećajima i prošlim događajima;

- razgovor se isključivo svodi na relevantne informacije o djeci — prvo one dobre, pa zdravstvene, pa one o školi, o aktivnostima, pitanjima dnevnog rasporeda i rutina, ograničenja koja djeca

Razvedeno dijete

Ako ni to ne uspije, pokušajte preko stručnih službi sklopiti 'Minimalni dogovor' koji treba sadržavati:

Pristajemo se, radi naše djece (imena djece) držati sljedećih pravila:

1. Nećemo dozvoliti svojim osjećajima o onome drugome da ometaju naše osiguranje dobrobiti djece (napišite imena djece).
2. Dozvolit ćemo djeci (napišite imena djece) i poticati ih na razvijanje odnosa s oboje roditelja.
3. Dozvolit ćemo djeci (napišite imena djece) i poticati ih da vole oboje roditelja.
4. Nećemo kritizirati jedno drugo pred djecom (napišite imena djece).
5. Dijelit ćemo sve važne informacije o djeci (napišite imena djece).

Potpisi:

Ako čak ni to ne uspijevate, možete popunjavati obrazac koji uvijek šaljete s djetetom drugom roditelju.

Primjer obrasca:⁹

Datum	Područje	Informacije
05.12. — 08.12.2011.	Zdravlje	<i>Nema smetnji</i>
	Vrtić	<i>Bila pozdraviti prijatelje u vrtiću u petak</i>
	Ponašanje	<i>Sve u redu</i>
	Izmjene dogovora	<i>Nema</i>
	Komentari /Zamolbe	<i>Molim ime zubara djeteta</i> <i>Molim izvijesti me kad je roditeljski sastanak u vrtiću</i>

Pošaljite jedan popunjen i drugi prazan — da ga drugi roditelj popuni kad vam predaje dijete. Ako drugi roditelj ne uzvрати, ne znači da ne želi primati informacije — nastavite sa slanjem.

Ako i usprkos svom pozitivnom trudu nailazite na betonski zid i svi vaši pokušaji sporazumnog roditeljstva završavaju neuspješno, posebice ako ne vidate dijete, ili ga vidate ograničeno i neredovito, budite spremni na značajan trud i materijalna sredstva koja ćete uložiti u dobrog odvjetnika — drugi roditelj može pod prijetnjom suda promijeniti svoje tvrdokorne stavove i osjećaj potpunog vlasništva nad djetetom. O izboru dobrog odvjetnika smo pisali u vodiču 'Najbolji roditelj su roditelji'. Ako ni to ne uspije, zatražite promjenu sudske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti.

Obitelj

Obitelji se javljaju u raznim oblicima i veličinama. Ono što je bitno je da one osiguravaju svojim članovima sigurnost, kontinuitet, toplinu i ljubav te granice i smjernice unutar kojih se svaki član osjeća sigurno.

Prije razdvajanja roditelja i djeteta od jednoga od njih, važno je razgovarati s djecom i objasniti im na koji će način i kako često biti s roditeljem s kojim neće živjeti.

Od prvog je dana važna rutina i redoviti kontakti djeteta i roditelja s kojim ne živi i redoviti telefonski razgovori prije spavanja, ili u drugo dogovoreno doba dana, e-mail poruke, razgovori preko skypea i sl.

Sva su djeca u riziku povratka straha od odvajanja pa budite spremni na to da se od roditelja s kojim žive ne žele odvojiti, budite spremni i na noćno mokrenje i druga nepoželjna (regresivna) ponašanja, poput ispada srdžbe i sl.

⁹ preuzeto sa www.separatedfamilies.org.uk

Razvedeno dijete

Noćno je mokrenje¹⁰ upozorenje na navedeno ako je već bilo prestalo tijekom duljeg perioda.

To se može događati i kad su djeca najbolje pripremljena i kad se roditelji primjereno dogovaraju o djeci. Djeci treba vremena da prihvate da ih ni jedan od dvoje roditelja neće napustiti i da ni jednog roditelja nisu izgubila. Što se prije roditelji počnu držati ustaljenog rasporeda uz opsežne kontakte s roditeljem s kojim ne živi i slobodan pristup tome roditelju, to će prije nestati i nepoželjne pojave i ponašanja, ako su posljedica postojeće obiteljske situacije.

Ako ste našli novog partnera, imajte na umu da će ga dijete s vremenom prihvatiti, ali nemojte očekivati da to bude odmah, ili brzo. Nije bitno kako je drag i brižan vaš novi partner, djetetu treba vrijeme prilagodbe na razvod roditelja prije nego što bi se od njega tražila prilagodba na novu osobu u vašem životu. Držite svog novog partnera odvojeno od svoje djece i dajte svima vremena za prilagodbu prije nego što zasnujete novu obitelj. No, ako i nakon dulje od godinu dana od razvoda ili rastave dijete odbija vašeg novog partnera, razmislite o ponašanju partnera, ili o tome da drugi roditelj dijete straši time da će zbog novog partnera dijete izgubiti vašu ljubav. Razgovarajte s djetetom o tome da ćete ga voljeti uvijek, bez obzira na partnera.

Ako se jedan roditelj odseli daleko, osjećaj napuštenosti koji pritom djeca imaju, još je ozbiljniji zato što se moraju naviknuti da toga roditelja neće često vidati. **U tom slučaju, ako ste vi roditelj koji je daleko od djeteta, pokušajte sljedeće:**

* šaljite često e-mail poruke

¹⁰ Noćno je mokrenje, prema novijim istraživanjima, ako od rođenja djeteta nije prestajalo, najčešće rezultat fizioloških stanja. Ono, u tom slučaju nije povezano sa situacijom, osim ako ga roditelji počnu koristiti kako bi manipulirali djetetom i osvećivali se drugom roditelju. Psihički problemi u djeteta su u tim slučajevima posljedice, a ne uzrok noćnog mokrenja i ovise o tome kako se okolina odnosi prema djetetu zato što po noći mokri.

- * redovito šaljite razglednice, dajte djetetu prazne razglednice da ono vama može pisati
- * dogovorite redovito vrijeme telefonskih razgovora i razgovora preko skype-a
- * uspostavite obiteljsku web-stranicu, to je sjajan način za dijeljenje informacija i fotografija
- * šaljite djetetu audio ili video snimke
- * pišite djetetu pisma

Komuniciram s djetetom tako da:

U rijetkim prilikama kad ste zajedno

- * čitajte s djecom knjige za djecu o razvodu,
- * predložite djetetu da samo napiše priču o razvodu i da je ilustrira,
- * pišite zajedničku povijest,
- * upriličite zajedničke igokaze s unaprijed dogovorenim ulogama,
- * igrajte se,
- * poduzmite zajedničke aktivnosti (plivanje, trčanje, rolanje i sl.),
- * napišite poruku u boci (popis zajedničkih prijatelja, imena članova obitelji, sadašnji osjećaji, razmišljanja o budućnosti, što volite raditi zajednički i sl.), zajednički je

'zapečatite' i neka dijete odmah odluči kad će je otvoriti,

* organizirajte malu proslavu zato što ste zajedno, obilježavajte svaki peti, svaki deseti, svaki petnaesti... put kad imate priliku provesti zajedničko vrijeme. Odaberite zajedničku pjesmu koju ćete onda zapjevati ili poslušati i neku omiljenu igru za tu priliku. Naravno i kolač ili sladoled nisu na odmet.

Kad sam s djetetom zajednički radimo:

Dva doma

Vaše se dijete treba dobro osjećati u domu bivšeg partnera i u vašem. U oba ova doma treba imati:

- najdraže igračke
- osnovne školskih potrepština
- odjeću i obuću
- higijenski pribor
- omiljenu hranu
- fotografije svih članova djetetove obitelji

Djeci se često sviđa različitost postupanja roditelja, ako su oni sami dosljedni i autentični, ako su pravila i način života u svakom od dva doma predvidljivi i djeca uživaju najbolje od oboje i slobodu koju različitosti donose. Svakako neke ključne vrijednosti koje roditelji dogovore, moraju se poštovati u oba različita doma. To će, npr. biti to da se djecu ne smije voziti pod utjecajem alkohola, da se drugog roditelja neće omalovažavati ni ocrnjivati pred

djecom, da se zubi moraju prati prije spavanja i sl.

Prepoznavanje ponašanja djeteta koja treba uočiti i na njih reagirati

U ovom prepoznavanju vam mogu najbolje pomoći drugi roditelji i obje vaše šire obitelji te bliski prijatelji.

Najčešće su ponašanja:

* Maštanje o pomirenju roditelja, pri čemu dijete na sebe preuzima odgovornost da se to dogodi. Roditelji trebaju djetetu jasno dati do znanja da se to neće dogoditi.

* Preuzimanje odgovornosti za razvod čini djecu tjeskobnom jesu li dovoljno voljena. Roditelji trebaju svakom djetetu stalno ponavljati da ga vole. Razvedenom djetetu to je još potrebnije.

* Pri razvodu roditelja predškolska djeca mogu na nedostatak jednog roditelja reagirati nemirom, tugom, plačljivošću. Mogu misliti da ih je jedan roditelj napustio, mogu se početi ponašati kao starmali i biti previše opsjednuti time jesu li uredna i čista te mogu ponovno početi mokriti u krevet po noći.

* Školska djeca, osim tuge i nemira mogu popustiti u učenju i biti srdita. Također mogu jako brinuti o dobrobiti roditelja, posebice onoga s kojim žive, ponašajući se sami kao roditelji svojih roditelja.

* Svakako, ne očekujte da djeca budu kao prije. Pomozite im tako što ćete s njima razgovarati, dogovarati se s bivšim partnerom i držati se dogovora, biti iskreni s njima, uvažavati drugog roditelja.

Uvažavanje drugog roditelja ne znači da vam se taj roditelj sviđa, već da uvažavate njegov trud da sudjeluje u djetetovom životu.

Djeca koja znaju da njihovi roditelji uvažavaju jedno drugo, imaju bolju sliku o sebi i bolje samopoštovanje.

Reći: 'Mislim da se ne slažem s onim što je tvoj tata rekao, ali ću o tome kasnije s njim razgovarati', daje sasvim drugu poruku od: 'Tvoj tata stalno govori gluposti, i evo ga opet. Čut će on mene.'

Razvedeno dijete

Kod djeteta uočavam :

Zato:

- riješite svoje osjećaje prema drugom roditelju bez uključivanja djeteta u taj proces,
- dozvolite djetetu da voli drugog roditelja,
- sačuvajte dijete od svojih negativnih osjećaja,
- smanjite napetosti u djetetovom okruženju,
- prihvatite važnu ulogu drugog roditelja u životu djeteta, ne morate bivšeg partnera zbog toga voljeti.

Od navedenoga uspijevam:

Bez obzira na razloge i način razvoda, imajte na umu sljedeće:

- Ne tražite od djeteta da dijeli vaše osjećaje.
- Vaša ljutnja i ogorčenost na bivšeg partnera može štetiti vašem djetetu.
- Djetetu je potrebno puno puta reći da ono nije odgovorno za razvod.

Naš se stav temelji na dokazima da je za djecu najbolje kad imaju redovit i opsežan kontakt s oba roditelja koji su fleksibilni i odgovaraju na dječje potrebe koje se mijenjaju. Ovdje ne treba brkati dječje potrebe i želje. Mnogi roditelji i djelatnici institucija ovo dvoje brkaju, pa pitaju dijete 'Želiš li živjeti s mamom ili s tatom', što je autentično zlostavljanje djeteta. Dijete može zaželjeti ne ići u školu, a jednog dana i probati teške droge, pa mu svejedno nećete udovoljiti želji. Dijete time testira granice.

Djetetove želje i potrebe često nisu isto.

Dijete treba sigurno okruženje, dostupnost i široke kontakte s oba roditelja te njihovu međusobnu suradnju.

Roditelj koji to odbija štetan je za dijete.

Je li vaš bivši partner bio netko (stavite pluseve tamo gdje se slažete)

- tko vas je nasmijavao
- tko vam je bio vjeran
- na koga ste bili ponosni dok nije krenulo nizbrdo
- tko je dijelio i vaše vrednote
- tko se prema vama odnosio s uvažavanjem
- s kim ste uživali u seksu
- tko je dijelio vaše interese
- tko je bio strpljiv
- na koga ste se mogli osloniti
- tko je dijete vodio u šetnju
- tko je u stanju samostalno skrbiti o djetetu

Razvedeno dijete

- tko je u stanju dijete saslušati
- tko djetetu rado čita
- tko se s djetetom rado igra
- tko dijete jako voli
- tko rado skrbi o zdravlju djeteta
- tko rado skrbi o obrazovanju djeteta

Gdje ima više pluseva? U odnosu s vama, ili u odnosu s djetetom? Kad malo bolje razmislite, vaše i potrebe vašeg djeteta nisu isto, vaš bivši partner ne nudi vama i djetetu jednaku ljubav i podršku. Ovo vas ne bi trebalo posebno pogađati, s obzirom na to da ste se razveli.

Popunite sljedeću tablicu:

Samo sam ja u stanju djetetu pružiti	Samo je drugi roditelj u stanju djetetu pružiti	Oboje smo u stanju djetetu pružiti

Možda je najviše toga što i jedno i drugo možete djetetu pružiti. Jasno je da vjerojatno smatrate da vi možete pružiti djetetu više od drugog roditelja — to je istodobno i vaš bivši partner na kojeg ste ljuti, ili ga čak mrzite. Ipak, i da drugi roditelj ne može, po vama, ništa djeci pružiti što vi ne biste mogli, to je mama ili tata koju/kojeg dijete poznaje i voli.

Utjecaj zakona i prakse na sporazumno roditeljstvo

Nakon razvoda jedan roditelj postaje onaj s kojim dijete živi (ili, ma koliko netočno, ipak uvriježeno, postaje 'skrbnik', 'dobija' dijete i sl.) Taj roditelj dobija doprinos za uzdržavanje djeteta, dječji doplatak, porezne olakšice, može izvaditi putovnicu i putovati, odlučuje o školovanju i zdravstvenoj skrbi djeteta, o izletima i izvannastavnim aktivnostima, o preseljenju djeteta, ukratko, o svemu.

Drugog se roditelja označava kao onoga s kojim dijete ne živi. On ne dobija i ne može ništa od navedenoga ako mu to roditelj s kojim dijete živi ne omogući, a

jedino zbog čega je važan su njegovi prihodi kako bi se pravilno odredila visina doprinosa za uzdržavanje koja se redovito mora uplaćivati na račun roditelja s kojim dijete živi, u protivnom slijedi kaznena odgovornost. Je li sve baš tako? Većinom je, ali: ako roditelj s kojim dijete živi nije to učinio, vi možete izvaditi putovnicu i putovati, možete se uključiti u odlučivanje o školovanju i zdravstvenoj skrbi djeteta, o izletima i izvannastavnim aktivnostima, no za to se trebate interesirati u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama. Redovito kontaktirajte vrtić ili školu i liječnika djeteta.

Ako vas odbiju uvažavati kao punopravnog roditelja, usprkos vašem pristojno iskazanom zahtjevu za sudjelovanjem u tom segmentu života vašeg djeteta, i za to postoji lijek: Prvo ravnatelj institucije, a ako to ne pomogne, Liječnička komora, Županijsko povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata, Ministarstvo zdravlja, Ured državne uprave, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, zahtjevi za žurnom inspekcijom rada doma zdravlja, vrtića ili škole.

Nećemo se baviti činjenicom da, osim u razvijenim zemljama Europe i Amerike (Švicarska, Švedska, razvijenije države SAD-a i druge), manje nego jedan od deset razvedenih roditelja s kojim dijete živi je otac, ostalih devet su majke. Ono na što želimo skrenuti pozornost je da je upravo ta komponenta razdora koju zakonska regulativa i praksa nameće razvedenim roditeljima i različitost podrške koju roditelji dobijaju ovisno o tome kojeg su spola, jedan od glavnih uzroka problema koje roditelji imaju u izgrađivanju sporazumnog roditeljstva. Kako zakon i zakonsku praksu ne možemo lako mijenjati, važno je da roditelji shvate na koji način ova podjela potkopava njihove napore u izgradnji kooperativnog i ravnopravnog roditeljstva koje bi bilo u najboljem interesu njihove djece i da se vlastitim snagama pokušaju odhrvati toj podjeli, zato što za nju nije odgovoran partner na kojeg se ljutite, već sustav za koji smo svi zajedno odgovorni. Sustav se mijenja polako i uporno, na razne načine: stalnim kontaktiranjem i dokazivanjem da je u krivu, razgovorom u crkvi, na cesti, u parku, kafiću, medijskom kampanjom, a ni sljedeći izbori nikad nisu previše daleko. Nije da nema smisla — bar vašoj djeci treba osigurati normalnije ponašanje sustava u slučaju da se jednom nađu u vašoj situaciji.

Zagovaramo ne prava roditelja već ravnopravnu odgovornost i sudjelovanje roditelja u odgoju djece na svaki mogući način. Smatramo da je potpuna parodija života to da su u dvadeset prvom stoljeću majke i očevi natjerani u preživjele rodne uloge samo zato što su se razveli.

Vjerujemo da je moguće da majke i očevi zajednički brinu i uživaju u svojoj djeci i kad su se razveli i duboko vjerujemo da takva rješenja sustav mora početi podržavati u državnim zakonima, pravilnicima institucija, postupanju svih nadležnih, načinu razmišljanja i financiranja.

U to vjerujemo zato što znamo da su mnogi roditelji danas, jedino kad se dogovaraju izvan navedenih institucionalnih okvira, u stanju razumjeti

štetu koju postojeće podjele čine djeci koja samo žele oba roditelja što je moguće više i u stanju su zaštititi vlastitu djecu. Od časa kad se u postupak umiješaju institucije, a umiješaju se uvijek po sili zakona, ako roditelji prije toga nemaju čvrsti zajednički stav o djeci, nastaje ogromna šteta za djecu, pa to s pravom u većini slučajeva možemo nazvati institucionalnim zlostavljanjem. Naravno, postoje i oni neodgovorni roditelji koji javno izjavljuju da će "sve riješiti institucije", iako dobro znaju kako i što institucije čine. Ti roditelji žele sukob iz kojeg će profitirati, i upravo zato i žele da "sve riješe institucije," radi produbljivanja i produljivanja sukoba koji im je u interesu. Njima. Ne i njihovoj djeci.

Posljedično tome, roditelj koji insistira da mu institucije riješe roditeljstvo, istodobno odbijajući svaku komunikaciju s drugim roditeljem, mora od sustava koji pretendira da bar deklarativno štiti djecu, biti prepoznat kao roditelj smanjenih roditeljskih kompetencija i mora kao takav biti tretiran, znači upućen na tretman i/ili sankcioniran. Takav roditelj ne smije biti onaj s kojim djeca pretežno žive.

Drugim riječima, **ako svojoj djeci želite dobro, morate biti spremni prevladati institucionalne barijere i usredotočiti se na dijete, skupa s drugim roditeljem. Ako to vi, ili drugi roditelj, ili pak oboje niste u stanju, onda vaše dijete ima ozbiljan problem.**

Budući da je postojeća zakonska regulativa na snazi, dajemo **devet savjeta kako, usprkos institucionalnih barijera postići sporazumno roditeljstvo.**

Ako djeca žive s vama, ovo može zahtijevati od vas da prepustite dio kontrole drugom roditelju, usprkos restriktivne sudske odluke.

Ako ste roditelj s kojim djeca ne žive, ovo će za vas biti odgovornost koju možda niste očekivali kad ste se trudili dobiti je.

Najvažnije je da razumijete da **većina postojećih barijera nije odgovornost drugog roditelja. One su proizvod zastarjele zakonske regulative i**

sudske prakse te preživjelih svjetonazora institucionaliziranih rodni predrasuda koje postoje u našem društvu,¹¹ koje pogoduju labilnom roditelju, u kojega bi možda i prevladao razum da nema podršku institucija u svojim nakanama.

Nadamo se da će zakon za spriječavanje rodne diskriminacije koji je tek nedavno donesen, usprkos tome što je sudska praksa u vezi s njim još nepostojeća, unijeti neke izmjene u ponašanje djelatnika institucija. Dok se to ne dogodi, pokušajte sami prevladati prepreke suradnji između vas i drugog roditelja.

Devet savjeta kako postići sporazumno roditeljstvo:

1. Vrijeme s djecom. Ako djeca žive s vama, shvatite da ste u privilegiranom položaju u odnosu na drugog roditelja, posebice ako živite u kući svojih roditelja i nemojte to iskorištavati kako biste se osvetili bivšem partneru, jer to, htjeli vi ili ne, uvijek činite na štetu djece. Možda to sad, zaslijepljeni vlastitim negativnim emocijama, ne uvidate, a kad uvidite, za vaše dijete/djecu može biti kasno.

2. Podjela rada. Ako djeca ne žive s vama, shvatite da roditelj s kojim žive ima puno posla oko njih, što može biti iscrpljujuće, pa ponekad taj roditelj može malo biti na rubu — nemojte odmah skakati za svaku sitnicu koja vas zasmeta.

3. Financije. Ako dijete provodi opsežno vrijeme s oba roditelja, dogovorite kako ćete to rješavati na financijskom planu — onaj koji dobija sve vrste financijske pomoći i doprinosa je u puno povoljnijem položaju pa možete dogovoriti da taj i više sudjeluje u odijevanju djeteta, plaćanju dodatnih aktivnosti i sl.

4. Doprinos za uzdržavanje djeteta — jednom za svagda u svojoj glavi odvojite ovaj doprinos od toga vidate li djecu ili ne. To su dva posebna dječja prava i nemojte jedno uvjetovati drugim.

5. Kontrola — ako djeca žive s vama, prihvatite da vas to ne čini vlasnikom djece i sucem o odnosu djece s drugim roditeljem.

6. Ležernost — ako djeca ne žive s vama, to nikako ne znači da možete s njima biti onako iznenada, kad vam padne na pamet, osim iznimno i u slučajevima nepredviđenih okolnosti. Dogovarajte se s roditeljem s kojim žive. Opsežno vrijeme — da, potpuni nered — ne.

7. Vaši vlastiti stavovi o tome što je dobra majka — djeci treba dobra majka koja je u stanju brinuti za sebe. Iskoristite vrijeme dok su s ocem za opuštanje i ugađanje sebi. Prihvatite da vaš bivši nema povjerenja npr. u vaše vozačke sposobnosti, čak i ako se osvjedočio o suprotnom, to je kulturološki uvjetovano. Strpljivo odslušajte njegove savjete, a ni traženje pomoći nije na odmet.

8. Vaši vlastiti stavovi o tome što je dobar otac — djeci treba dobar otac koji je u stanju brinuti o sebi. Iskoristite vrijeme dok su djeca s majkom za opuštanje i ugađanje sebi. Prihvatite da vaša bivša nema povjerenja u vaše, npr. kuharske sposobnosti, to je jednostavno kulturološki uvjetovano, čak i ako se osvjedočila o suprotnom. Strpljivo odslušajte njezine savjete, a ni traženje pomoći nije na odmet.

9. Dovedite svoju širu obitelj u red. Vaša teta Marica koja misli da je vaše mijenjanje pelena djetetu, zato što ste otac, nešto nečuveno, ili vaša mama Barica koja smatra da, zato što ste majka, jedino vi možete skrbiti o djetetu dok tata jedino može i mora zarađivati, štetni su za vašu suradnju s drugim roditeljem, pa tako i za vaše dijete. Upozorite svoju obitelj da vam je potrebna njihova podrška, ali ne i njihova mišljenja, osim ako ih izravno zatražite.

Roditeljski stilovi su različiti i jedan roditelj nikad nema isključivo jedan čisti stil, već mješavinu stilova u kojem jedan može prevladavati.

Stilovi su:

Prezaštićivanje — roditelj skače i reagira na najmanji znak uznemirenosti djeteta — često ne postavlja jasne granice, a za svaki, i najmanji problem koji dijete ima, krivi drugog roditelja.

¹¹ preuzeto sa www.separatedfamilies.org.uk

Razvedeno dijete

Ravnodušnost — roditelj ne uzima osjećaje djeteta u obzir, ignorirajući ono što dijete govori ili mu skrećući pozornost na nešto drugo, te slijedi isključivo svoje potrebe.

Pretjerana popustljivost — roditelj djetetu dozvoljava sve, ne postavlja jasne granice i ne nudeći rješenja, često na taj način kupujući ljubav djeteta.

Autoritativnost — roditelj često kritizira dijete i umanjuje važnost djetetovih osjećaja.

Usmjerenost na dijete — roditelj uvažava stvarne potrebe djeteta, postavlja jasne granice, nudi rješenja. Roditelj shvaća da je dijete osoba za sebe.

Ni jedan od ovih roditeljskih stilova se ne nalazi sam, već u raznim kombinacijama. To što je vaš roditeljski stil različit od stila drugog roditelja samo će obogatiti razvoj i odrastanje vašeg djeteta.

Moji su roditelji prema meni bili:

Ja sam prema svojem djetetu:

Drugi je roditelj prema djetetu:

No, kakav god bio vaš ili roditeljski stil drugog roditelja, većina roditelja želi svojoj djeci dobro. Razmislite i nabrojite najmanje pet stvari koje u svojim roditelja i u svojem roditeljstvu smatrate dobrim i nabrojite najmanje tri koje biste rado promijenili.

Sviđa mi se što su moji roditelji bili:

Ne sviđa mi se što su bili:

Dobro je što sam prema djetetu:

- **Sposobnosti zajedničkog donošenja odluka** o djeci

- **Spremnost na korištenje sukladnih osnovnih pravila** u oba djetetova doma

- **Spremnost na podršku drugog roditelja u slučaju sukoba** djeteta i toga roditelja

Svaka vrsta aranžmana zahtijeva suradnju roditelja, pa tako i **zajedničko skrbništvo** koje je na zapadu sve popularnije. Ali, ako nema suradnje roditelja, stvarno zajedničko skrbništvo (ne samo pravno kao što je to u nas i što je samo mrtvo slovo na papiru) samo daje očevima nešto veća prava nego što je to u nas, no ne govori ništa o tome kako se zadovoljavaju potrebe djeteta.

Želim postići da budem:

Također je moguće i **paralelno roditeljstvo**, gdje roditelji, iako u sukobu, omogućavaju da dijete provodi vrijeme s drugim roditeljem, a da se pritom ni o čemu ne dogovaraju i zapravo uopće ne komuniciraju. Iako ovo nije idealno za djecu razvedenih roditelja, ipak je bolje od potpunog ili značajnog oduzimanja drugog roditelja djetetu.

Pritom je dobro imati Plan roditeljstva koji može biti sastavljen na različite načine, no svakako bi trebao sadržavati temeljne vrijednosti koje i vi i drugi roditelj možete prihvatiti.

Kad roditelji prihvate sačiniti Plan roditeljstva, već su na pola puta do suradnje u najboljem interesu djeteta.

Pozitivna suradnja razvedenih roditelja podrazumijeva ne prava, već **odgovornosti roditelja da djetetu sačuvaju ne samo drugog roditelja već i njegovu širu obitelj i prijatelje.**

Roditelji koji surađuju podržavaju jedno drugo kao roditelje i u stanju su potrebe djeteta odvojiti od vlastitog nezadovoljstva i negativnih osjećaja o bivšem partneru. Oni imaju jedan zajednički cilj — da njihova djeca ne budu pogođena razvodom.

Drugi ključni elementi uspješne suradnje razvedenih roditelja su:

- **Sposobnost dogovaranja i poštovanje dogovora** koji su u interesu djeteta

Djeca iz razvedenih brakova imaju najbolje uvjete za rast i razvoj kad imaju bliske odnose ljubavi i privrženosti s oboje roditelja i kad njihovi roditelji komuniciraju i surađuju.

Suradnja s bivšim partnerom u vezi s djecom je način života koji će vašem djetetu omogućiti ono o čemu ste sanjali kad se rodilo, ona omogućuje ostvarenje vaših snova o djetetu - nemojte od toga olako odustati.

Zaključak

Umjesto zaključka navest ćemo zaključke našeg okruglog stola **Obitelj razvedenog djeteta – tko je to?** od 11.03.2011.

Iz njih će se jasno vidjeti sav opseg i dubina problema s kojima se roditelj koji želi sudjelovati u životu svojeg djeteta mora boriti ako drugi roditelj to spriječava. Po tome što gotovo ništa od tada nije u sustavu učinjeno, vidi se sva okamenjenost i opiranje sustava nužnim i neizbježnim promjenama, što samo govori u prilog tvrdnje da ćete, želite li zaštititi svoje dijete, morati sve sami odraditi. Želja nam je da vam ovaj priručnik u tome pomogne.

Sudionici ovoga Okruglog stola, Ravnateljica Poliklinike za zaštitu djece Grada Zagreba — Prof. dr sc. Gordana Buljan-Flander, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova — Gordana Lukač Koritnik, Sutkinja Županijskog suda u Zagrebu — Lana Petö Kujundžić, Ravnateljica skloništa Duga — Željka Barić, predstavница Odsjeka maloljetničke delinkvencije MUP-a — Marijana Valjan-Harambašić, Odvjetnik Hrvoje Zdilar te gospođa Marija Palaić od Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti su slijedom rasprave došli do:

Zaključaka Okruglog stola

I. Potrebne su izmjene u zakonodavstvu radi značajnog smanjenja prostora za manipulaciju u praksi i provedbi:

A.

1. Izmjene Obiteljskog zakona:

Kriteriji za procjenu roditeljskih kompetencija i najboljeg interesa djeteta moraju u zakonu biti jasno definirani. Spremnost svakog roditelja za dogovaranje i poticanje djeteta na ljubav prema roditelju s kojim ne živi i njegovoj

široj obitelji mora postati bitan čimbenik u ocjeni roditeljskih kompetencija.

Manipulacija pravima djeteta (odbijanje dogovaranja s drugim roditeljem, spriječavanje kontakta s roditeljem, ocrnjivanje i otuđivanje djeteta od roditelja te drugi elementi manipulacije) mora u zakonu biti jasno definirana.

Ugrađivanje u zakon obveze roditelja da moraju izraditi prijedlog pisanog dogovora roditelja (Plan roditeljstva) te obveze medijacije, gdje roditelji, ako nisu u stanju sačiniti dogovor, angažiraju medijatora s popisa suda, na teret vlastitih sredstava.

Izmjena članka 233. Obiteljskog zakona u smislu pravedne raspodjele stvarnih i ukupnih troškova koje roditelj ima pri ostvarivanju prava djeteta.

Dodavanje članka zakona koji bi omogućio da u odlukama o zajedničkoj skrbi, ako su roditelji u sukobu, sud naredi partnersku terapiju i sankcije za roditelja koji to odbije.

Evidencija i praćenje učinkovitosti sudskih rješenja i odluka, kao i zadovoljstva svih korisnika sustava u smislu zadovoljenja najboljeg interesa djeteta mora biti obvezna i javna, uz neophodnu anonimizaciju.

2. Izmjene Zakona o socijalnoj skrbi

Standardi postupanja, kriteriji te sadržaj mišljenja i preporuka trebaju biti zakonom propisani, a spremnost za dogovaranje i poticanje djeteta na ljubav prema roditelju s kojim ne živi i njegovoj široj obitelji treba po zakonu postati bitan čimbenik u ocjeni roditeljskih kompetencija.

Evidencija i praćenje učinkovitosti mišljenja i preporuka czss-a kao i zadovoljstva korisnika sustava u smislu zadovoljenja najboljeg interesa djeteta mora biti obvezna i javna, uz neophodnu anonimizaciju.

3. Izmjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji

Utvrđivanje instituta 'manipulacije' i obveza povrata svih time prouzročenih troškova i šteta koje su nastale tom manipulacijom od strane osobe koja je manipulirala.

B.

1. Razvoj međuresorne suradnje

Neophodno je ujediniti rad resornih ministarstava — Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva pravosuđa te Ministarstva unutarnjih poslova formiranjem neovisnog međuresornog tijela radi kontrole rada institucija uključenih u obiteljsko pravnu zaštitu djeteta.

2. Standardizacija sudske prakse i prakse svih uključenih institucija

Postupci i sadržaj sudskih odluka te preporuka, mišljenja i odluka centara za socijalnu skrb moraju biti standardizirani (npr. Protokolom o postupanju u razvodu roditelja).

Sudske odluke o sadržajima roditeljske skrbi moraju precizno navoditi sadržaje roditeljske skrbi, mjesto, vrijeme, a ako je potrebno, i način. U sudskim se odlukama ništa ne smije podrazumijevati.

Nepoštovanje odluke suda: nedostavljanje tražene dokumentacije i nedolazak stranaka na ročišta, uključujući i centre za socijalnu skrb koji su stranka u postupku, mora smjesta biti kažnjavano zbog nepoštovanja suda.

Sudske odluke s obrazloženjima, anonimizirane prema Pravilniku o anonimizaciji Vrhovnog suda RH trebaju biti dostupne javnosti.

Edukacija svih sudaca, stručnjaka mentalnog zdravlja, djelatnika centara za socijalnu skrb i policije u području obiteljsko-pravne zaštite mora biti planirana, permanentna, pod supervizijom

i njezina se kvaliteta mora redovito ocjenjivati od strane neovisnih tijela i korisnika radi potrebnih poboljšanja.

Kršenje prava djeteta na obitelj te lažno prijavljivanje za nasilje u obitelji djelatnici institucija moraju odmah po saznanju kazneno prijavljivati po službenoj dužnosti.

Stručnjaci iz vladinog i nevladinog sektora i predstavnici civilnog društva moraju sudjelovati u svim aktivnostima izmjene zakona, prakse i ocjene kvalitete rada djelatnika relevantnih institucija.

Poticat će se javna rasprava o prirodnom pravu "razvedene" djece na obitelj, tj. na sve članove njihove obitelji i o spriječavanju i sankcioniranju dodatnog institucionalnog zlostavljanja te djece.

Što je od navedenoga ostvareno do konca 2011.

Do danas se ništa od navedenoga nije ostvarilo, osim što su anonimizirane sudske odluke onih roditelja koji su nam ih dostavili objavljene na www.scribd.com.

Po uzoru na Protokol o zaštiti nasilja u obitelji i uz podršku Predsjednika Republike Hrvatske Dr. Ive Josipovića, koju je jasno iskazao na sastanku u Uredu Predsjednika održanom 05. listopada 2011., priredili smo predložak teksta **Protokola o zaštiti prava djeteta na oba roditelja u slučaju raspada obiteljske zajednice** i dostavili ga **Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi**.

U tom smo predlošku Protokola jasno naveli tijek postupanja i odgovornosti svih nadležnih uključenih čimbenika. Na prvi nas sastanak Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nije uopće pozvalo, tvrdeći da smo dolazak ispričali drugim obvezama, što je neistina. Drugi je bio 'zatvorenog tipa' jer se 'govorilo o tajnim slučajevima', kako smo izviješteli, pa ni na njega nismo pozvani. Na treći smo sastanak pozvani i održan je u prosincu 2011. godine.

Polovica članova Povjerenstva koje je navedeno Ministarstvo formiralo, nije došla, a onda smo i doznali da su **naziv Protokola promijenili u Protokol o međuresornoj suradnji...**

Toliko o važnosti zaštite prava djeteta.

Od tri udruge koje su sudjelovale u izradi protokola, odobrili su da samo jedan predstavnik može sudjelovati u radu na Protokolu (što pokazuje stvarni stav institucija o uključivanju civilnog društva), s obrazloženjem da je iz svake institucije u rad Povjerenstva uključen po jedan predstavnik, dok je istodobno na tom sastanku, osim našeg jednog predstavnika bilo još dvoje predstavnika navedenog Ministarstva, dvoje sudaca i dvoje psihijatarata.

Na tom sastanku nije bilo dogovora, osim onoga da će sljedeći sastanak Povjerenstva biti u drugoj polovici siječnja 2012., ali sumnjamo da ćemo biti pozvani, osim ako nova vlast odluči drugačije. Cijeli se sastanak sveo na izlaganje dviju sutkinja o tome da će se problem manipulacije djecom tijekom i nakon razvoda roditelja riješiti psihosocijnim tretmanom (nikako ne medijacijom!), koji nije isto što i terapija (!), pa će onda zato što to nije terapija, već tretman, psihijatri moći o svojim pacijentima sudu davati izvješća!

Prigovor nazočnog psihijatra da mu to ne zvuči etički ispravno, nadglasan je zvonkim zapovjednim tonom iz redova sutkinja i sudaca s obrazloženjem da će psihijatri zapravo samo davati izvješća o tome

dolazi li pacijent redovito na psihosocijalni tretman koji nije terapija.

Nismo doznali koje će odgovornosti za međuresornu suradnju na sebe preuzeti suci i drugi stručnjaci, ako pacijent ne dolazi redovito. I tko će preuzeti odgovornost ako pacijent dolazi redovito, a napretka nema.

Nije ni definirano što se smatra razlogom za navedeni psihosocijalni tretman koji nije terapija, ni što se smatra napretkom tijekom toga tretmana.

Očito nije ni bila namjera da se nešto riješi, ni da bilo tko bilo što razumije.

Nadamo se da će nakon izbora novi ljudi imati nova, bolja viđenja rješenja ovoga problema koji lomi djecu i ljude.

Do tada zaključujemo, dragi roditelji, oslonite se na svoje snage i upornost i na svu svoju ljubav prema svojoj djeci. U usporedbi s onim što sustav čini vašoj djeci i vama, suradnja s bivšim partnerom, koliko god to vama zvučalo nevjerojatno, puno je produktivnija i zasigurno će vašoj djeci donijeti više dobra nego sav rad svih institucija zajedno. Ako pak vaš bivši partner insistira na institucijama, što jasno ukazuje na namjeru izazivanja i produbljivanja sukoba, onda je čas za ozbiljne poteze, od dobrog i upornog odvjetnika do priprema za dugu i napornu borbu za očuvanje odnosa s djecom, ili za sudsku odluku da djeca žive s vama, s neizvjesnim ishodom.

Čuvajte zdravlje. Svoje djece i svoje.

7. Literatura

Clawar, S. S. & B. V. Rivlin, Children Held Hostage: Dealing with Programmed and Brainwashed Children, Poglavlje VII, 'The Female Factor: Why Women Programme More Than Men', American Bar Association Section of Family Law, 1991.

Gardner, R. A., Sauber, R. & Lorandos, D. The International handbook of parental alienation syndrome, Charles, C. Thomas Publisher, Ltd., 2006

Major, J. A., Parents Who Have Successfully Fought Parental Alienation Syndrome, Major Family Services, 2000

Turkat, I. D. Relocation as a strategy to interfere with the child-parent relationship, American Journal of Family Law, vol. 11, 39-41 (1996)

Urbanc, K. (2001): Kvaliteta doživljaja vlastitih sposobnosti kao zaštitni čimbenik u procesu odrastanja i sazrijevanja, u Bašić, J., Janković, J. (ur): Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži. Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštita djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb, 84-97.

Woodal, Karen & Nick, Putting Your Children First, Piatkus Books, 2007

www.separatedfamilies.org.uk

Zahvala i poziv

Ova je radna bilježnica napisana i tiskana uz potporu Gradskog ureda za socijalnu skrb i osobe s invaliditetom Grada Zagreba.

Zahvaljujemo i svim volonterima i roditeljima koji su nam pomogli u radu i prikupljanju podataka koji se u ovoj radnoj bilježnici navode kako bi rasvijetlili stvarno stanje stvari i omogućili uvid bez kojega se ništa ne može poboljšati.

Pozivamo roditelje da svojim prijedlozima, sugestijama i iskustvima pomognu da naše buduće publikacije budu još korisnije.

e mail: udrugadijete-razvod@yahoo.com

UDRUGA
dijeterazvod
www.udruga-dijete-razvod.hr

Pozivamo roditelje da svojim prijedlozima, sugestijama i iskustvima pomognu da naše buduće publikacije budu još korisnije.

e-mail: udruga_dijete_razvod@yahoo.com

ISBN: 978-953-55890-2-0